EDICION PRINCIPAL, PARA LOS 550.000 Inmigrantes Eslavos en Sud América

No. 55 Año - God V

Junio 14, de 1930

BUENOS AIRES - ARGENTINA

Director Propietario: Ing. C. JEKOVEC.

GOSPODARSTVO
LA ECONOMIA

GLASILO SLOVENSKIH PRIVREDNIKA U JUZNOJ AMERICI
Organo de la Inmigración Productora Eslava en Sud América

$ 10. m/n. para las tres Américas sin Canadá.
£ 1. para los demás países.

REDACCION y ADMINISTRACION:
Reconquista 268

Número suelto: 10 ctvs.

Dirección del Destinatario:
Sr. Don Licealna Knjižnica
Ljubljana
Jugoslavia

MAYO							JUNIO, 1930							JULIO						
D	L	M	M	J	V	S	D	L	M	M	J	V	S	D	L	M	M	J	V	S
—	—	—	—	1	2	3	1	2	3	4	5	6	7	—	—	1	2	3	4	5
4	5	6	7	8	9	10	8	9	10	11	12	13	14	6	7	8	9	10	11	12
11	12	13	14	15	16	17	15	16	17	18	19	20	21	13	14	15	16	17	18	19
18	19	20	21	22	23	24	22	23	24	25	26	27	28	20	21	22	23	24	25	26
25	26	27	28	29	30	31	29	30	—	—	—	—	—	27	28	29	30	31	—	—
							—	—	—	—	—	—	—							

EL PROXIMO NUMERO APARECERA
el día 28 de Junio

Guía del Inmigrante

(Publicación gratuita de ofertas y pedidos de trabajo, de personas buscadas, comunicación de nuevas direcciones y documentos extraviados. Las ofertas dirigir a los interesados a/c Administración "Gospodarstvo", calle Reconquista 268, Buenos Aires)

OD JUGOSLOVENSKOG POSLANSTVA u BUENOS AIRESU

Traži se današnje boravište iseljenika **FRANJE MAURERA**, 40 godina star, rodom iz Bačke Palanke. Poslenja adresa, koju je javio, bila je Moreno 740, Bs. Aires.

Traži se današnje boravište iseljenika **SLAVKA STEISKALA** iz Našica. Pred neko vreme je živeo u Comodoro Rivadavia i odatle prešao za Buenos Aires.

Traži se današnje boravište iseljenika **FRIDRIHA GIESSE** iz Crvenke, srez Kula. Giesse je bio zaposlen u hotelu MUNICH u mestu Chajapi u provinciji Entre Rios.

Br. k. 2065 - 1930 Traži se **MILE RADAKOVIĆ**, rodom iz Mogorića, srez Gospić, 46 godina star. Došao je u Ameriku pred 25 godina, a javljao se je svojoj obitelji samo prvo vreme. Po poslednjim informacijama stanovao je kod nekog Gjure Trkulja.

Br. k. 2101 - 1930. Traži se **GJURE KOBER**, sina Kazimirova i majke Bare, rodjen godine 1900 u selu Dubovac, srez Sveti Ivan Zelina. Došao je u Argentinu novembra 1929. godine, boravio u provinciji Córdoba u mestima Ascochinga, Colonia Caroya, Sarmiento, a poslednje što je poznato u MONTE CRISTO.

Br. K. 2722/30. Traži se boravište **STOJANA N. MILOBRATOVIĆA**, rodjenog 6. aprila 1868. godine u Velikom Sušnjaru, srez Glina. Doselio je u Južnu Ameriku godine 1906.

Sve podatke javiti na: Sección Consular de la Legación Yugoslava, Av. de Mayo 1370.

Traži se **MARTIN LEVSTIK**, rodom iz sela Senuše, Krško, Dravske Banovine, radi važnog obaveštenja. Njegov je posljedni naslov bio: Venado Tuerto, pr. Santa Fé.

Traži se **OSKAR RADIĆ**: koji je posljednjeg puta javioa sa Santa Fé, calle López y Blanes 247.

Traži se **Rikard Šantić**; koji se je posljednjeg puta javio sa Ingenio Esperanza.

Traži se **IVAN MIKULIĆ** iz Solina, otsutan 6 godina. Posledni put javio se iz Rosarija.

Traži se **NOVICA RADIČEVIĆ** iz Crne Gore; stigao ovamo iz starog kraja prije 6 godina.

Podatke javite na: "Consulado Yugoslavo", Rosario de Santa Fe, FCCA, calle San Lorenzo 937.

Traže se **HITNO** naslovi ovih zemljaka:

Petar BOŠNJAK
Niko GRGINIĆ
Petar KRIVAČIĆ
Tomo ZUBČIĆ
Ivan TRHOVČIĆ.

Ova gospoda su mi potrebna kao svedoci u jednoj parnici za odštetu, koja će propasti, ako se isti ne prijave u ovoj poslovnici.

Dr. Pedro PANDOL-TADIĆ
B. Aires, Sarmiento 1011, V. p.

FARMACEUTICO prático, diplomado en Europa y en el país, se ofrece para farmacia o laboratorio. Posee el idioma aleman, castellano y yugoslavo. — Rade Suhević.

EN FALCA, CHILE se da en arriendo un edificio, construido sistema Standard anti-sísmico, concreto armado y loza. Cuenta con 4 almacenes 45 habitaciones, 6 baños, hall, toilet y terraza y dos patios. Ubicado en la mejor posición de la ciudad, esquina de la Plaza en la gran avenida Dos Sur, a 50 metros de la estación del ferrocarril Estado. Para mayores datos dirigirse a su propietario Antonio Senkovich K. - Falca - Chile. — También accepto socio con capital.

BUSCO A MEDIAS CHACRA de **200—300 ha** en la prov. de Córdoba, Santa Fe, etc., en la **zona cerealista**, que disponga entre otros emplementos de un tractor para la labranza. Conozco el campo trabajando ya dos años en las estancias. — Ofertas a: Ignacio Kralj, a/c Administración de "Gospodarstvo".

población judía (los componentes son "polacos", eso es judios de Polonia) en su casa. A Polonia le tocó como herencia de la Rusia Zarista en sus partes orientales una comarca, donde empobrecido e ignorante, vivia al lado del pueblo campesino, una población igualmente atrasada de judios. Como tales tenian prohibida la adquisición de tierra. Así se desarrolló entre ellos el tipo de dentro de una miserable y pobre masa de población del campo. Es un arduo problema, que se puede resolver unicamente levantando el nivel social económico y cultural de las masas del pueblo polaco. Ni en Yugoslavia ni en Checoslovaquia, las otras dos nuevas naciones eslavas, existe el tipo del judio á la "Migdal" como una clase entera. Citaremos como ejemplo esa parte de Eslovenia, en Yugoslavia, donde sobre 500.000 de habitantes, también en mayoria agricultores, en 1910 no hubo más que 90 judios. Los tipos Migdal no podian prosperar, porque entre la población no hubo — analfabetas. Si Polonia no empezara resolver este su problema, se identificaría con esta clase de su exporte su nombre nacional; el nombre eslavo polaco se convertirá en "polaco"; y además cerraría al mismo tiempo la puerta de entrada a la Argentina a su población honesta y laboriosa. Aguí, todos los elementos honestos entre los judios mismos espontaneamente se han puesto a disposición al Juez para ayudarle en su campaña; entre otros un periodico que tiene 30.000 de tiraje, y una asociación con 60.000 socios. Un fuerte porciento de las víctimas son justamente las muchachas judías-polacas, por eso actua aquí una filial de la "Jeñish Association for the Protección of Girls and Women" denominada "Sociedad Israelita de Protección a Niñas y Mujeres" que se ocupa exclusivamente de combatír la trata de blancas.

LOS APELLIDOS A ICH (IĆ). Este asunto interesa además a la inmigración **yugoslava**. La mayoria de los nombres yugoslavos terminan á **ich** (ié). Lo mísmo que muchos de los perseguidos por el juez. Los yugoslavos no tienen nada que ver con los judios polacos o rusos quienes llevan apellidos de forma eslava, como entre los alemanes o ingleses los apellidos del respectivo país donde viven. Entre los eslavos hay tantos apellidos á -ov (-of) o ić a causa de la antigua estructura social de la población en la forma cooperativa. Común era el apellido de la cooperativa, el apellido del fundador de la mísma, que con el tiempo creció de un solo colono en una aldea entera. Entre si usaban solamente el nombre. Ivanov quiere decir "del Ivan", e Ivanović es el hijo del segundo. Con la desaparición de tal aldea cooperativa el nombre Ivanović cambió en apellido. Mientras que entre los rusos y búlgaros prevalecen los apellidos a —ov, entre la población de Polonia y Ukraina prevalecen los con dos deminutivos, a -ović; igualmente entre los yugoslavos (serbios y croatas) porque estos emigraron en los siglos VI, VII etc. justamente de esas comarcas ("Croacia Blanca") al norte de los Cárpatos, hoy Polonia, al sud y ocuparon las partes de la actual Yugoslavia.

Asi que los nombres yugoslavos como Mihanovich, Dobranich, Lusich, Kokich, Barbich, Marangunich, Pavkovich, Ivanišević, Miloslavich, Buljevich, Žuvanich, Filipich, Benčich, etc. etc. no tienen nada que ver ni con Polonia, ni con Rusia, y menos todavia con los "polacos" y "rusos", distando la patria de origen, Yugoslavia (Eslavia del Sud) sus 1500 km y más de los paises norteeslavos.

Por las razones expuestas, al lado de la Argentina, de la inmigración honesta judía, también la inmigración eslava, especialmente la polaca, rusa y yugoslava, para si y para sus hijos argentinos, tiene todo el interes para que la campaña enérgica del Juez argentino, Dr. Rodriguez Ocampo obtenga un éxito total y concluyente.

DISTINCION POLACA A MEDICOS YUGOSLAVOS

El 11 de Abril ppdo el Ministro de Polonia, Señor Babinski en Belgrado, y el Cónsul General en Zagreb, han entregado a 10 médicos yugoslavos la orden "Polonia Restituta", por sus méritos en la labor del acercamiento de los pueblos polaco y yugoslavo.

En esta ocasion el Sr. Ministro subrayo su complacencia de cumplir esta grata tarea como prueba como los vinculos entre los dos pueblos eslavos estan cada día más estrechos; subrayó la importancia de los intelectuales en el mundo civilizado, ocupando entre ellos el principal lugar los médicos, quienes con su labor alrededor de la lucha con el dolor y salvación de vidas cumplen con una misión de primer orden, siendo asi los médicos los primeros representantes de la idea de pacifismo y colaboración positiva de los pueblos.

Jugoslovensko Odelenje
(Sección serbio - croata)

PROGOSPODARENI MILIJUNI

20,000.000 SELJAČKOG NOVCA UPROPAŠĆENIH

Kad su u svoje vreme ovde u Argentini ostali toliki austrofili razočarani i zbunjeni, jer je g. Radić nakon 7 godišnje abstinencije otišao u Beograd u Skupštinu, opozorili smo u članku "Gospodarska pozadina hrvatskog pitanja", da je suština hrvatskog pitanja sada gospodarskog značaja. Politička strana je bila u načelu rešena time da su se Hrvati sa braćom Srbima i Slovencima udružili u jednudržavu. Kad je narod rešio ovo temeljno pitanje, je pitanje o položaju pojednih delova naroda u okviru države bilo tek podružnog značaja. Aktuelnim je postajalo zbog općeg poratnog stanja gospodarsko pitanje.

Žalibože je htela nesreća, da oko g. Radića nije bilo sposobnih ljudi, koji bi bili stajali na onoj visini, koju sa teška vremena zahtevala, niti u političkom, niti u gospodarskom obziru. Pogotovo ne, kad je nestalo g. Radića; hrvatskim seljačkom narodu ostali su frazeri i vikači, a niti jedan sposoban vodja.

Kulminaciju **političke** nezrelosti naslednika pok. Radića predstavljaju u inozemstvu poznati "emigranti" a la dr. Pavelić, a doma dr. Maček. Umesto da se nalazi u Beogradu, da kao ministar pomaže kod reševanja potežkoća, nalazi se na obtuženičkoj klupi skupa sa politički nezrelim mladićima-atentatorima.

A kulminaciju **gospodarske** nesposobnosti predstavlja g. Josip Predavec, koji stoji pred sudom obtužen zločina prevare. Ko je kriv formalno, po zakonu, on kao načelnik i vodja gospodarskih poduzeća, ili njemu podredjeni činovnici, o tome će odlučiti sud. Ali **faktički** je kriva **njegova nesposobnost** za vodjenje gospodarskih podhvata, kod kojih se je radilo o težkim miljunima seljačkog novca. i od čijih lepih "hrvatsko seljačkih" naziva će ostati glavni dio hrvatskom **seljaku**, naime **gubitak** svih težih milijuna njegovog novca teškim znojem u onako teškim vremenima priradjenog i poverenog onako nesposobnim "vodjama".

Dne 17. maja započela je glavna rasprava protiv g. Josipu Predavcu, u Zagrebu. Javnu obtužbu zastupa drž. odvetnik dr. Marko Ružić, privatne oštećenike dr. Mijo Radošević, a optuženika brani 10 odvetnika, u prvom redu dr. Mirko Košutić.

U izvadku objavljamo, prema zagrebačkim novinama, izveštaj o prvom zasedanju rasprave; u prvom redu obtužnicu, u kojoj su tačno navedene pojedine svote zagospodarenih seljačkih milijuna, i onaj dio iz govora branitelja, dra. Košutića, koji se odnosi na pobegle 3 činovnike, od kojih se dvojica, Hočevar i Ružić nalaze ovde. Ovog potonjeg nesme se zameniti sa drž. odvetnikom dr. M. Ružićem.

Kako smo rekli, za hrvatskog seljaka je sporedno, ko je po zakonu kriv, dali predsednik Predavec ili ravnatelji (činovnici), niti jedan niti drugi mu štete neće povratiti. Za njega je glavno, da ga dole navedeni proigrani milijuni nauče, da bude bar za buduće znao, da nisu najbolji Hrvati oni, koji mu obećaju najveću "hrvatsku republiku", niti oni, koji najglasnije viču: "Bog i Hrvati". Onomadne smo mu pokazali ovu istinu za Argentinu sa slučajem Vujeva, a danas neka ju upozna sa slučajem Predavec za stari kraj.

Da budu prostom čitaocu jasnije važne stvari, smo ih podcrtali.

Obtužnica državnog odvetnika glasi:

Državno odvjetništvo u Zagrebu tuži Josipa Predavca, 45 godina starog, rodom iz Rugvice, općina Dugo Selo, starokatoličke vjere, oženjenog, oca šestero djece, ekonoma u Dugom Selu, pismenog, neporočenog, sada u istražnom zatvoru kod kraljevskog sudbenog stola u Zagrebu, da je u Zagrebu

A. Tokom **1923., 1924., i 1925.** kao predsjednik, a nakon toga do 3. lipnja 1929. opet kao član ravnateljstva osiguravajuće za-

(Nastavak na str. 4)

Praktični Priručnik — HRVATSKO ŠPANJOLSKI — $ 1.—, poštom $ 1.30
Učna Knjiga — ŠPANSKEGA JEZIKA — $ 1.50, s pošto $ 2.—
BANCO GERMANICO, Av. L. ALEM 150, Buenos Aires

LEPRA SOCIAL

Recapitulación del No. ppdo: El Juez de Instrucción Dr. Rodriguez Ocampo ocupandose de un caso al parecer aislado, encontró el hilo de una vasta organización, que actuaba bajo los nombres "Club Varsovia" y "Zwi Migdal" y que se dedicaba aparentemente a "socorros mutuos", mientras que representaba en verdad una vasta organización de tratantes de blancas. El Juez dictó unas 500 ordenes de detención empezando una enérgica campaña contra los componentes de la organización.

***

EL ASPECTO SOCIOLOGICO

Este caso está ligado intimamente con la cuestión de inmigración: los individuos son todos extranjeros; asi que interesa tanto a este país como al país de origen. La Argentina tiene todo el interes extirpar la plaga, (en vista de que la sede de una actuación tan triste, se encontraba aquí) para defender su buen nombre y constatar que se trata de un mal importado. Tiene que procurar, que quede extirpada la posibilidad para que se repitiera tal monstruosidad. Pero no solamente para resguardar su buen renombre. Sino para defender, de lo que depende la grandeza de un país: **la base biologica de la salud de su población.** Las autoridades en Rosario dispusieron también más de 400 detenciones. Calculandose sobre cada de estos individuos en promedio y durante algún año solamente 10 víctimas, no es necesaria otra cosa que informarse en la Liga Argentina de Profilaxis Social sobre la aproximada estadistica de ciertas enfermedades (su Presidente calcula que 80% de la población masculina de esta Capital esté infectada). Entonces será claro el grado máximo de verdadero patriotismo que encierra la campaña del Juez Dr. Rodriguez Ocampo. Esta significa una cruzada contra el envenenamiento de la presente y futura generación del pueblo entero, sacrificadas en altar de una codicia y cinismo sin precedentes.

La enormidad de la importancia del caso, y comprobando su existencia misma que el control policial no bastaba para impedirlo, indican la apremiante necesidad de profundizar el asunto, después de la lucha con los sintomas. Todo este "comercio" no hubiera podido prosperar, si no hubiera encontrado — su clientela, bastante numerosa, para correr con los gastos. Y las ganancias de los tenebrosos y sus victimas al fin y al cabo han salido directa- o indirectamente del presupuesto de las familias del país.

Después del Juez debieran venir asociaciones como el Museo Social Argentino para estudiar el asunto, y después las autoridades sanitarias etc., para combatir el mal en sus bases.

EL ASPECTO GEOGRAFICO

Otro factor, que le debe interesar el asunto, es el país de origen. Los componentes de esta triste actuación son según su ciudadania polacos. En vista de la circunstancia de que anualmente llegan al país ya más de 23.000 inmigrante polacos, su Gobierno tiene el sumo interes para colaborar, con el Juez argentino, y tomar el asunto en sus manos en Polonia, de donde se sacan lo mísmo las víctimas. A Polonia no le puede interesar le emigración de las víctimas ni victimarios. Por otra parte debe buscar el modo de resolver el problema de esta clase de su población judía (los componentes son "polacos", eso es judios de Polonia) en su casa. A Polonia le tocó como herencia de la Rusia Zarista en sus partes orientales una comarca, donde empobrecido e ignorante, vivia al lado del pueblo campesino, una población igualmente atrasada de judios. Como tales tenian prohibida la adquisición de tierra. Así se desarrolló entre ellos el tipo de dentro de una miserable y pobre masa de población del campo. Es un arduo problema, que se puede resolver unicamente levantando el nivel social económico y cultural de las masas del pueblo polaco. Ni en Yugoslavia ni en Checoslovaquia, las otras dos nuevas naciones eslavas, existe el tipo del judio á la "Migdal" como una clase entera. Citaremos como ejemplo esa parte de Eslovenia, en Yugoslavia, donde sobre 500.000 de habitantes, también en mayoria agricultores, en 1910 no hubo más que 90 judios. Los tipos Migdal no podian prosperar, porque entre la población no hubo — analfabetas. Si Polonia no empezara resolver este su problema, se identificaría con esta clase de su exporte su nombre nacional; el nombre eslavo polaco se convertirá en "polaco"; y además cerraría al mismo tiempo la puerta de entrada a la Argentina a su población honesta y laboriosa. Aguí, todos los elementos honestos entre los judios mismos espontaneamente se han puesto a disposición al Juez para ayudarle en su campaña; entre otros un periodico que tiene 30.000 de tiraje, y una asociación con 60.000 socios. Un fuerte porciento de las víctimas son justamente las muchachas judías-polacas, por eso actua aquí una filial de la "Jeñish Association for the Protección of Girls and Women" denominada "Sociedad Israelita de Protección a Niñas y Mujeres" que se ocupa exclusivamente de combatír la trata de blancas.

LOS APELLIDOS A ICH (IĆ). Este asunto interesa además a la inmigración **yugoslava**. La mayoria de los nombres yugoslavos terminan á **ich** (ié). Lo mísmo que muchos de los perseguidos por el juez. Los yugoslavos no tienen nada que ver con los judios polacos o rusos quienes llevan apellidos de forma eslava, como entre los alemanes o ingleses los apellidos del respectivo país donde viven. Entre los eslavos hay tantos apellidos á -ov (-of) o ić a causa de la antigua estructura social de la población en la forma cooperativa. Común era el apellido de la cooperativa, el apellido del fundador de la mísma, que con el tiempo creció de un solo colono en una aldea entera. Entre si usaban solamente el nombre. Ivanov quiere decir "del Ivan", e Ivanović es el hijo del segundo. Con la desaparición de tal aldea cooperativa el nombre Ivanović cambió en apellido. Mientras que entre los rusos y búlgaros prevalecen los apellidos a —ov, entre la población de Polonia y Ukraina prevalecen los con dos deminutivos, a -ović; igualmente entre los yugoslavos (serbios y croatas) porque estos emigraron en los siglos VI, VII etc. justamente de esas comarcas ("Croacia Blanca") al norte de los Cárpatos, hoy Polonia, al sud y ocuparon las partes de la actual Yugoslavia.

Asi que los nombres yugoslavos como Mihanovich, Dobranich, Lusich, Kokich, Barbich, Marangunich, Pavkovich, Ivanišević, Miloslavich, Buljevich, Žuvanich, Filipich, Benčich, etc. etc. no tienen nada que ver ni con Polonia, ni con Rusia, y menos todavia con los "polacos" y "rusos", distando la patria de origen, Yugoslavia (Eslavia del Sud) sus 1500 km y más de los paises norteeslavos.

Por las razones expuestas, al lado de la Argentina, de la inmigración honesta judía, también la inmigración eslava, especialmente la polaca, rusa y yugoslava, para si y para sus hijos argentinos, tiene todo el interes para que la campaña enérgica del Juez argentino, Dr. Rodriguez Ocampo obtenga un éxito total y concluyente.

MASARYK SOBRE EL BOLSEVISMO

Los bolševiques sucumben y se entregan al romantismo y misticismo revolucionário. Para ellos la revolución es una revelación, y para la mayoria un fetiche. Esto agrada su primitivismo intelectual y moral. Por eso para ellos la revolución se convierte en objeto, y no saben trabajar administrativamente. Anhelan tan llamadas acciones grandes, pero con gestos y palabras solamente. (Más o menos como los fasistas italianos. Extrema se tangunt. — Not. de la Red.). De esto proviene su eterna lucha con la contrarevolución, definida por ellos arbitrariamente. Los bolševiques son rusos, y de los rusos Lenin dijó siempre, que no saben trabajar asi, como los pueblos occidentales. Con esto dijó Lenin una verdad más grande, que él mismo se imaginaba: los rusos se encuentran todavia con la vieja mentalidad aristocrática, que **no aprecia el trabajo y la laboriosidad.** Los bolševiques representan esta era baja de opresión en su grado máximo. De esto proviene la discrepancia entre el programa Marx-Engels y la realidad bolševique.

Los bolševiques nacieron como un partido de **emigración**, trabajando ilegalmente, en secreto, con los métodos de todas las organizaciones secretas. Madurados en tal tradición de la revolución rusa, una revolución en su esencia terrorista y anarquista, no pueden librarse de esta tradición. De eso provienen todos los errores de la **administración** bolševique, o mejor dicho, de su **improvisación** administrativa. De eso el diletantismo administrativo y falta de un plano entero, bien pensado, falta de conexión y consecuencia. Sr. Radek todavia siempre anda recomendando a los socialistas de Europa Occidental, para que formen organizaciones secretas, ilegales. En esto está la diferencia entre Europa y Rusia. Los socialistas europeos ya están más positivistas, ellos ya saben trabajar con más tranquilidad y construir, contemplando por eso á la revolución realisticamente, sin mística ni romántica.

Mirando del punto de vista europeo **la revolución armada bolševique no era necesaria.** Cayendo el zarismo y formado un gobierno socialista-liberal, especialmente teniendo la Constituante, elegida por 36,000.000 de electores, una mayoría socialista (entre los 703 diputados nacionales hubo 639 socialistas), los bolševiques como minoria, hubieran podido contentarse con una labor parlamentaria, administrativa y **educativa**. Hubieran podido organizar una oposición parlamentaria. Es verdad que el Gobierno del Sr. Kerenski cometió errores, pero estos no daban al Sr. Lenin derecho alguno para cometer nuevos ("mil errores" según el Sr. Radek). Pero, los bolševiques **ni sabian, ni saben TRABAJAR**, pero si que saben forzar **a otros** que trabajen (su régimen implantó la esclavitud de la burguesia, definida bien arbitrariamente, y con esto la esclavitud del **obrero), saben guerrear, matar y morir**, pero no saben **trabajar con ahinco, continua y laboriosamente.**

Su revolución era y es **solamente politica, y no social o económica.** Su revolución se ha llevado a cabo aprovechando ante todo la derrota del ejercito zarista. Una vez que declaró Lenin, que es necesario concluir con la guerra a toda costa, se le adherieron las masas de los soldados. Estas tenian un doble carácter: se componian de soldados que sufrieron todas las terribles perípecias de una guerra de tres años, soldados cansados y demoralizados por la derrota; y al lado de ellos eran masas de ejércitos nuevos, militarmente indisciplinados. Toda esta masa con gusto ha acceptado el ultra-pacifismo del Sr. Lenin. Con esto venció Lenin, y no introduciendo, según el Marx, después de la culminación del capitalismo, el socialismo.

Al fin y al cabo la necesidad de una revolución queda decidida por uno o algunos directores políticos. Tal decisión no es solamente una cuestión histórica (si el momento en un tiempo dado está bien eligido) sino es también una cuestion de **conciencia.** Una cuestión de conciencia, porque decidirse por la revolución significa también **decidir sobre la vida y muerte de mucha gente.** Para poder decidir esto último no hay otra nórma, deque si la revolución en verdad es el ultimo medio para defender la libertad y para la evolución hacia un futuro perfécto.

Ya antes de la guerra me ocupaba yo durante muchos años del problema de la revolución; muchas veces se me ha objetado de que estoy tratando el problema en un modo puramente académico. Pero la cosa no era así. Sino era y es el problema de actualidad, un problema de hoy, como lo demuestra la evolución de los acontecimientos. Con mis continuas discusiones sobre la revolución (dos libros sobre Rusia) he dado la prueba de haber juzgado bien la situación mundial: he visto que vendrán revueltas y revoluciones, y he sentido que yo mismo me habré visto en la necesidad de hacer la revolución. Y así pasó: he organizado nuestra defensa nacional y dirigido nuestra revolución (la checoslovaca).

No me era facil, según ya dije repetidas veces, decidirme por la revolución. He sufrido mucha pena, porque se trataba del problema: si nuestra revolución dentro de la situación internacional tendrá exito o no, y si el exito valdrá las vidas sacrificadas. (Como se vé el leader del pueblo checoslovaco ha sentido un poco más de responsabilidad moral, que el leader del fasismo actual, que ha cerrado a su emigración la puerta simplemente para tener en casa cuanto más "carne de cañon" cuando vá atacar a sus vecinos. — Redacc.) Además viene la situación especial de un dirigente: tiene que precaverse del peligro personal, para no dejar sus correligionarios sin consejo y dirección. Me he separado de mi familia y no he sufrido tanto, cuando sufrió ella, a causa de mi actuación. He calculado con esto, y me he decidido sin vacilación. Un destino curioso quizo, que me encontrara en el centro mismo de las revoluciones bolševiques en Petrogrado, Moskva y Kiev. De repente me he visto bajo la lluvia de balas, 6 días he pasado en mi hotel en Moskva, que fué atacado; más tarde en Kiev en mis ventanas cayeron las balas y trozos de shrapnel. Según he podido experimentar en esos días sangrientos, no tuve miedo, ni me preocupaba por mi mismo. Peró me martirizaba día y noche, cuando estaba decidiendo sobre la muerte de otros y cuando me llegaban las noticias sobre la muerte y martirio de mis fieles soldados. Así que puedo hablar sobre la revolución también como prático, y no solamente como teórico.

La vida de nuestro prójimo nos debe ser sagrada; debe apreciarse la personalidad y la vida del mismo. Esto es la base de la vida entera del individuo y de la sociedad. Este humanismo delinea las normas para la revolu-

(Continua a la pag. 4)

Slavenska zubarska klinika
"MODELO"
SANTA FE 3311 — BUENOS AIRES

Ravnatelj
Dr. MUCHNIK
Otvorena od 9 - 12 i 14 - 20 s.

Krediti na 10 meseci

Najbolja reklama za nas su naši dobro obsluženi i zadovoljni klijenti. Radimo solidno za umerene cene.
Jugosloveni, posetite nas.
Uprava.
(35 - 46)

Seda Gütermann

La mejor seda para coser

Estuche con 40 dif. colores, ½ docena de c/u .. $ 16.—
Estuche con 60 dif. colores, ½ docena de c/u .. $ 24.—
Surtido de muestra, 1 docena de tubitos, 12 dif. colores, inclusive franques ..... $ 7.50

Gran surtido de Labores dibujadas y empezadas, cañamazos, útiles e hilos de labores etc.

ALMOHADONES dibujados sobre tela antigua, o de color, á ..... $ 1.40
CARPETAS,
" 80x80 cm á " 2.50
" 60x60 " " " 2.20
" 40x40 " " " —.90
" 30x30 " " " —.50
" 25x25 " " " —.30
MANTELES, 1.40x1.40 m, con 6 servilletas té, en tela antigua, con dibujos modernos, á ..... $ 9.—
Los mismos en Granité blanco, blue o rosa, á ..... " 12.—
PUNTILLAS DE HILO, el metro de $ 2.— hasta $ —.20
ALBUMES DE LABORES:
Album de tejer á .... $ 1.80
" Broderie á ... " 1.—
" Crochet á .... " 1.—
" Punto Cruz á. " 1.—
" Punto Cruz Yugoslavo á .... " 1.30
" Punto Cruz Checoslovaco á ... " 1.30
" Macramé á ... " 2.50
FIGURINES DE MODA:
"La Femme Elegant", cada N.º $ 1.—; por año $ 10.—
"Record", cada N.º. " —.80
por año ..... " 8.—
"Weldon", con moldes, cada N.º ..... " —.80
por año ..... " 8.—
"La Moda de Paris", cada N.º ..... " 1.—
por año ..... " 10.—
LANAS PARA TEJER, colores de moda:
Gruesa para Pullovers, chalecos y mantones, la madeja ..... $ —.60
páquete de 5 madejas " 2.75
Lana "Zephir" para prendas de Bebé, el ovillo ..... " —.75
caja de 5 ovillos ... " 3.50

FRANQUEO (encomienda) 45 cts

CASA DE LABORES
"EURASIA"
Nueva York 3426 — Buenos Aires
Correspondencia en castellano, eslavo o aleman.

ZA UKUSNE I PRVOVRSNE MOBILIJE
preporučamo tvrtku
Casa MASSA HNOS.
stare dobavitelje naše naseobine na Boci
ALMIRANTE BROWN 1087 BUENOS AIRES
U. T. 21 - 2197
(38 - 48)

Dr. BOŽO BAKMAZ
Lečnik u Bolnici Rawson
GOVORI JUGOSLOVENSKIM JEZIKOM
(19-42) Boca, Olavarria 1042

Kod Svecanosti
Kupujte cveće od tvrtke
Randazzo Hnos.
Plantas y Flores naturales
Umerene cene
ALMIRANTE BROWN 947
U .T. 21, Barracas, 2958 y 0904
(6 - 39).

Dr. Juan de Simone
Abogado - Escribano
PINZON 567 — BUENOS AIRES
U. T. 21, Barracas 2056
(2 - 39).

COMPAÑIA ARGENTINA DE SEGUROS.
Victoria
Sociedad Anónima
AVENIDA DE MAYO 791
Buenos Aires
U. T. 2444 - 2445, Rivadavia
SECCIONES HABILITADAS:
INCENDIOS
ROBOS
CRISTALES
AUTOMOVILES
Siniestros pagados hasta el 30 de Junio de 1928
$ 1.004.913.25 m/n.
Capital suscripto y reservas:
$ 1.337.080.70 m/n.
(10 - 39).

RESTAURANT TRIGLAV
Calle Osorio 5085 Bs. AIRES
(La Paternal) Argentina
DOMAČA HRANA - TUKAJŠNJA IN IMPORTIRANA VINA
REZERVIRANI PROSTORI ZA GOSTIJE
PRENOČIŠČA - POSTREŽBA TOČNA - CENE ZMERNE
Priporoča se najtopleje rojakom
(13 - 37) LUIS DRUFOVKA

Prva Jugoslovenska Krojačnica
NA DOCK SUD
INGENIERO HUERGO 1360
PRIMILA JE NOVE ŠTOFOVE ZA ZIMSKU SEZONU
RADIMO JEFTINO I DOBRO TE NA OBROKE
Imamo u zalihi moderne košulje, ovratnike i sve ostalo rublje za gospodu.
Preporuča se svoj braći Slovenima.
(43 - 39) Vlasnik: RADE PAUNOVIČ

Dr. PEDRO PANDOL TADIĆ
Pravni Savjetnik i Pravni Zastupnik.
Poslanstva Kraljevine Jugoslavije u Buenos Aires.
Posreduje u svim slučajevima gradjanske, trgovačke i kaznene naravi.
Naplate sudbenim i izvanrednim putem.
!GOVORI JUGOSLOVENSKI!
SARMIENTO 1011 5° Kat.
(41 - 48) Telefon: 35 Libertad 0305.

Restaurant "EL AMERICANO"
Najveći jugoslovenski hotel u Buenos Airesu.
VLASNICI
HULJIĆ y MIŠETA
preporučaju se našim obiteljima i zemljacima, kad dodju u Buenos Aires
Domaća kuhinja. Zračne i čiste sobe.
BUENOS AIRES — La Madrid 341 (Boca)
(21-42) U. T. 21, Barracas 1865

Jugoslovenska Ljekarna
Bivši vodja dvorske apoteke na Cetinju i diplomirani ljekarnik u Pragu i Bs. Airesu.
Pohadjajte ovu jedinu našu ljekarnu u kojoj ćete dobiti dobar savjet i sve naše lijekove
SVOJ K SVOME
Kada udješ govori našim jezikom
Lijekovi se šalju po poručbi poštom po cijeloj Argentini
Calle F. QUIROGA 1441
Dock Sud)
U. T. 22 - 7596 Avellaneda
Mr. Ph. Franje Hušpaur
(14-. 37)

POMPAS FUNEBRES
CARRUAJES
AUTOMOVILES
(5-39)
CASA FALCONE
LUIS FALCONE
Naše je poduzeće svim Jugoslovenima na Boci poznato zbog umerenih cena i prvovrstne obsluge.
447 - LA MADRID - 457 U. T. 21, Barracas 0533

NAJPOZNATIJE VRELO NABAVE JEFTINIH KARATA - POZIVNE KARTE NA OTPLATU
BRZOJAVNE DOZNAKE NOVCA UZ NAPLATU OD
SAMO $ 1.50 m/n.
"DEUTSCHE SCHIFFSAGENTUR"
SAN MARTIN 469

IZ ARGENTINE

POLEMIKA O ARGENTINI. Nakon objave nekog pisma g. Lupisa-Vukića Iseljeničkom Komesarijatu u Zagrebu, koje nije bilo namenjeno za javnost, započela je u starokrajskim novinama polemika o Argentini.

U raspravljanje o sadržini ove polemike ne ćemo se upuštati. Na drugom mestu objavljamo izjavu argentinskog konzula u Zagrebu, g. Carevića, a u ovom odelenju ono što piše rosarijski dnevnik "La Capital" o namerama g. Lupisa.

Samo neka pripomenemo par reči o činjenici, da je nastala uopće polemika o Argentini. Ovu činjenicu treba samo pozdraviti; s jedne strane ona pokazuje, da se u doba novog stanja počinje javnost zanimati takodjer za ozbiljnija pitanja, nego su bila pitanja čisto strančarsko-političke prirode. A sa druge strane znači polemika o ovom posebnom pitanju, da smo kod prvog koraka na putu do boljeg medjusobnog poznavanja.

Treba samo, da ostane polemika u okviru stvarnosti i pristojnosti, da svaki bude branio svoje stanovište — koje je u polemici više manje ekskluzivno — sa stvarnim argumentima i da ne postane osobna.

U koliko će polemika poslužiti, da probudi življe zanimanje za sporni predmet, izvršiti će svoju zadaću. Time će pripraviti drugi korak na putu upoznavanja: **raspravljanje** o predmetu, tojest mirno ugotavljanje o svetlim i tamnim stranama, te traženje uzročne veze i načina za uklanjanje onoga, što u medjusobnoj relaciji ne konvenira ni Argentini ni Jugoslaviji.

Onda će biti pripravljen put za razvijanje dobrih veza. U Jugoslaviji iz već razloženog uzroka o Argentini nema **pravog** pojma: pojam o njoj deli se na dve skrajnosti. Jedan bismo mogli označiti sa pojmom "Mihanović", svako ko polazi ovamo, misli da ima izgleda i prava, da ovde postane, ako ne velikim, to bar dinarskim bogatunom. Druga skrajnost je logička posledica ovakih iluzija te ju predstavljaju razočarani repatriiranci. Ovi ni u snu ne pomisle na uzroke, koji su bili u **njima samima**, da nisu uspeli, pak krive zbog toga ovu **zemlju**. Svemu je kriva **ona**.

Upoznavanje u ovom slučaju znači, da se nadje uzročne veze obijuh skrajnih pojava te bezbrojnih prelaznih slučajeva. A do toga nećemo doći polemikom, nego mirnim raspravljanjem. Prvu pravu podlogu daće nam knjiga g. Lupis-Vukića.

Sa druge strane ne bi bilo suvišno, kad bi opet koji Argentinac sa svoje napisao informativnu knjigu o Jugoslaviji. Ako u ovoj nema jasne, zaokružene slike o Argentini, treba priznati da Argentina ima još manje jasnog pojma u Jugoslaviji. Pogotovo jer, po krivnji naših vanjskih neprijatelja, kablom dolaze samo one vesti, koje nas mogu predstaviti jedino u krivom svetlu. Uopće smo za Ibersku Ameriku dosele još više manje jednostavno "un país balcánico", a ona za nas "domovina indijanaca i revolucija".

Zato pozdravljamo spomenutu polemiku, jer vidimo u njoj prvi znak, da smo na putu, da ovako sumarnog i neozbiljnog medjusobnog naziranja nestane.

USPELI KONCERAT — Koncerat g. **Žike Tomića**, koji smo najavili u prošlom broju i koji je bio priredjen dne 1. o. m. u Wagnerijani, uspio je izvrstno. Što se tiče umetničke strane g. Tomića, o tome izrazili su se pozvaniji, nego smo mi; izveštaji ovdašnjih velkih novina davaju g. Tomiću zasluženo priznanje.

Sa našeg narodnog stanovišta ima priredba g. Tomića osobito značenje. Ima već čitave godine, kad su se napravili prvi pokusi umetničkih nastupa, kad su došli gg. Perić i Vušković. Ali onda bilo je još prerano. Možemo reči, da je koncerat g. Tomića početak naše prosvetne propagande u tudjini, na glasbenom polju. Ne radi se više o sasma privatnim pokušajima. Već je iza njega naša organizovana kolektivnost, u vezi sa državnim predstavništvom. Koncerat organizovao je "Jugoslovenski Klub", a priredjen je pod pokroviteljstvom našeg Poslanika, g. dr. Milorada Stražnickoga.

Koncerat sam i ove dve okolnosti izražaj su odraza boljih prilika u domovini na naše prilike ovde. Nismo više onako sami i razbijeni. To jest što s veseljem ugotavljamo!

G. LUPIS-VUKIĆ održati će sutra, 15. o. m. predavanje u Rosariju. — Dosele posetio je medju inim takodjer Arequito, žrtvu Vujevinog "rada".

"DAKSA". — Sakupljanje doprinosa za obitelji njezine posade preuzeo je "Jugoslovenski Klub", Calle Bolivar 1109.

"HRVATSKA SLOGA". Iz uredništva i vlasništva ovog tednika istupio je nakon g. Colussija sada i g. Josip Šubašić.

"JUGOSLOVENSKI KLUB" priredio je na proslavu argentinskog narodnog blagdana dne 25. maja u svojim prostorijama, Bolivar 1109, Svećanu Zabavu s Igrankom, a u nedelju dne 15. juna, pop. u 4 s. priredjuje svoju redovitu obiteljsku zabavu.

U svoje vreme pozdravili smo s veseljem prva dva predavanja pak bi nas veselilo, ako bismo doskora mogli najaviti nastavak. Bolje malo, nego ništa (ako se ne može priredjivati nešto velikoga). Uz obiteljske zabave, tj. ples koji zanima samo mladi svet, bi se moglo pridodati po koju kratku tačku sa predavanjem. Ako ima pogibelji, da bi umarala sama predavanja o našem narodu, uvereni smo, da bi se našlo predavatelja takodjer iz češkoslovenskih, poljskih i ruskih krugova. Rusi su priredili onomadne izvanredno uspeli koncerat za Crveni Krst. **Zašto ne udružiti sile, kaošto su učinili Sloveni u Čikagu?** Moguće nas ima više, nego sami mislimo.

NEZGODA. — G. Jovan Tošković-Ostojić pao je doma u kupaonici te si ozledio ruku, da se nalazi već više vremena u lečničkoj opskrbi g. dr. Bakmaza.

OPORAVLJENI BOLESNICI. Potpunoma su se oporavili od bolesti: gdjca. Milena Mihanovich, kćerka don Miguela, od operacije zbog apendicitis; g. Ivan Filipić nakon 14 dana bolnce; g. Petar Čebokli nakon 14 dana bolnice; g. dr. Zlatan Dragutinović, tajnik Poslanstva, nakon oduljeg pobolevanja zbog zanemarene gripe. — Čestitamo uz želju, da oporavak bude svima potpun i stalan!

RUMUNJSKI NAUČENJAK, prof. Marinescu stići će ovamo dne 22. o. m., da održi niz predavanja na Fakultetima Medicinskih Nauka, na sveučilištima u Buenos Airesu, Rosariju i Kordovi.

U IRENEO PRTELA F. C. C. C. naš zemljak **Kobilić**, poznati trgovac koža, ne mogavši podneti veliki financialni gubitak zbog slabe i niske prodaje svojih zaliha koža, dne 26/V preklao se je sam sebi grkljan sa nožem i bacio se je u bunar vode, u kom su ga našli mrtva. Ostavlja za sobom udovicu i troje žensko dece. Laka mu bila ova tudja zemlja!

ZA POLJE. — Dulje vreme proboravila je kod svojte u ovom gradu gdjca. Franka Ferlan. Sada se vraća natrag u Ireneo Portela, zajedno sa gospodjicama Frankom Visković i Ankom Kafieri, koje idu svojoj sestri Mariji Marinković. Želimo im dobar boravak i sretan povratak ovamo!

SVATOVI. — Dne 2. o. m. oženio se je g. **Mitar Kebeljić, brat** g. Petra Kebeljića u Ensenadi, sa dražesnom gospodjicom **Iginijom Nicolás**. Želimo mladom paru svaku sreću!

NASTRADAO NAŠ ISELJENIK U AMERICI. — Kr. Poslanstvo u Buenos Airesu javlja, da je naš iseljenik Stjepan Vidović došao u poslanstvo i izjavio da je **Jure Šalov sin pok. Mije rodom iz trogirske Marne**, radio dne 23. studenoga 1927. god. na železničkoj pruzi u blizini mesta **Basavilbaso** i nastradao. Tamo je radilo 40 radnika na pruzi. Ljudi su iza ručka spavali uz prugu, kad je najurio teretni vlak, koji je radnike probudio.

Šalov se iz sna preplašio te naletio ravno na lokomotivu, koja ga je i oborila i ranila po telu i glavi. Onesvešten uzet je u vlak i odnesen u neku bolnicu podalje tog mesta.

Posle te nezgode o Šalovu se nije čulo glasa. Policija je Vidoviću, rekla da je Šalov pobegao iz bolnice, ali njegovi zemljaci sumnjaju da je **umro**. Zato je Vidović predao našem poslanstvu Šalovov pasoš.

Ako je koji od naših radnika doznao štogod o nestalom Šalovu, neka javi Poslanstvu.

✠ **KONSTANTINA MLADENOVIĆ**, majka supruge našeg starog prijatelja g. Paunovića na Doksudu, preminula je u Leskovcu, u starom kraju, stara 70 godina. Gospodji Mariji i suprugu najiskrenije saučešće!

✠ **PADRE ANTONIO**, star 61 godina, preminuo je u Salezijanskom kolegiju na Boci dne 10. o. m. Otac Antonije Maschereni, rodom talijanac, bio je po svom zvanju trgovac. Tek sa 30. godinom stupio je u Salezijanski Red, se izučio za učitelja te postao svećenik. Mladu misu odslužio je u crkvi Sv. Ivana na Boci, te službovao kao svećenik na istom mestu sve do svoje smrti. Ovo je svetište župnom maticom naše naseobine na Boci, gde nedeljom služi misu sada našima Otac Leonardo Rusković. — Otac Antonio bio je do dolaska ovog potonjeg dakle duhovni pastir i našeg ondašnjeg naroda. Neka mu bude Večni Mir i Pokoj!

ZA 4 DANA U EVROPU. Dne 7. o. m. odletio je iz Pačeka kraj ovog grada avijon sa 30.000 komada pisama za Evropu, koju će se pokušati prvi put prenesti preko Atlantika takodjer sa avijonom, umesto sa brzim brodovima, izmedju brasilske i afričke obale. Ovo potonje se je dosele činilo, jer je radi vetra polet preko mora mnogo teži nego ovamo.

Ako uspije ovaj pokus, pošta će odavle stići u Evropu za četiri dana. Ovako zbližavanje kontinenata znači za život dublju revoluciju, nego eksperimenti ruskih komunista. Pojam "tudjina" gubi danomice na svojoj oštrini, te će ga polagano uopće nestati. Pismo doći će ovako odavle u Pariz brže, nego seljak sa svojim konjem iz Makedonije preko crnogorskog i dalmatinskog krša u Hrvatsko Primorje.

"ČEŠKOSLOVENSKI DOM" u Buenos Airesu. Braća Čehoslovaci priredili su sve izvanredno uspele zabave u korist gradnje svog narodnog Doma, čiji jedan deo je već gotov. Dne 25. maja prilikom otvaranja svršenog dela Doma, u ulici **Achaval 786**, priredio je proslavu argentinskog narodnog blagdana Odbor za Gradnju Doma, u korist zgradbenog fonda. Dopodne bilo je slavnostno otvaranje prostorija a popodne narodna zabava.

A 8. o. m. priredio je Kazališni Odbor "Češkoslovenskog Kluba" u istu svrhu igru i plesnu zabavu.

Neka pripomucnemo, da su braća Poljaci u Rosariju isto već otvorili svoj "Poljski Dom", te dodajemo: šteta da svaka slovenska grana gradi svoje posebne zgrade. Zar nebi bilo mnogo racijonalnije, kad bi se sagradilo jedan mnogo veći **"Sveslovenski Narodni Dom"**, sa jednom poštenom dvoranom za velike priredbe i jednom manjom za manje, a uz nje za svaku slovensku granu odgovarajuće prostorije. Ovako bi dvorane bile bolje iskorišćene, a pojedina društva bi mogla doći do boljih prostorija i u centralnijem položaju. Ako bi se tome priključilo još prostorije za **socijalnu službu** pojedinih slovenskih plemena, moglo bi se doći do gospodarski dobro zasiguranog i rentabilnog **"Sveslovenskog Iseljeničkog Doma"** koji bi odgovarao potrebama Slovena u jednom onako velikom i važnom svetskom velegradu, košto je Buenos Aires.

IZ NOVINA

G. LUPIS-VUKIĆ NA KAMPU. — Najveća argentinska provincijalna novina **"LA CAPITAL"**, koja izlazi u Rosariju, gradu od ½ milj. stanovnika te po važnosti drugom u zemlji, piše dne 4. juna pod naslovom "Llegó a esta ciudad un periodista yugoslavo", sledeće:

"Jučer doputovao je u ovaj grad gospodin I. F. Lupis-Vukić, jugoslovenski novinar i ravnatelj "Jugoslovenskog Izveštajnog Biroja" za inozemsko novinstvo, u Splitu, Jugoslavija, koji će proboraviti u našoj sredini po prilici dva meseca. Njegova glavna zadaća je, da poseti hrvatska naselja u ovoj pokrajini te pribere istinite podatke za jednu knjigu, koju će u svoje vreme objaviti o životu i radu hrvatskih, srpskih i slovenačkih useljenika, koji su inače poznati pod svojim zajedničkim imenom: Jugosloveni; i o tome, kako su oni doprineli napredku naše zemlje.

Kako je poznato, tvore većinu jugoslovenskog useljeništva Hrvati-Dalmatinci, koji su došli ovamo već pred više desetleća te su se osobito odlikovali delomice u brodarstvu, a delomice u poljoprivredi i kolonizaciji, u prvom redu u pokrajini Santa Fé. U rosarijskoj okolici ima mnogo hrvatskih naselja, sastojećih skoro isključivo iz marljivih i poduzetnih poljoprivrednika, koji doprinašaju kao takovi, zbog svojih dobrih vlasnosti, proizvadjanju i napredku zemlje.

Otkako je Severna Amerika ograničila useljevanje iz Srednje i Južne Evrope, dolazi u Argentinu svake godine po 7—10.000 Jugoslovena.

Gospodin Lupis-Vukić namerava u svojoj knjizi osobito podcrtati pogodnosti, koje nudi Argentna u prvom redu po svojim obradjivim predelima, tako da mogu obzirom na ovo Jugoslovени, skoro svi zemljodelci, naći ovde iste preduvete za svoj život i rad, kao što su ih imali doma.

Kad bude izašla spomenuta knjiga, na trošak Narodne Obrane u Valparaisu, misli g. Lupis-Vukić osnovati jednu dvojezičnu novinu (hrvatsko-kašteljansku). Ova biće posvećena u prvom redu potrebama i interesima jugoslovenske naseobine u Južnoj Americi, a osim toga služiti iskrenom argentinsko-jugoslovenskom zbližavanju (confraternidad).

Gospodin I. F. Lupis-Vukić obašao je već jugoslovenske naseobine u Boliviji, Perú i Čile. A kad svrši svoje proučavanje po Argentinskoj Republici, preći će u susedne republike Paragvaj, Urugvaj i Brasil. Njegova knjiga biti će dakle verna i veoma zanimljiva slika o radu i životu jugoslovenskog useljeništva u Latinskoj Americi."

SLOVENSKI VESTNIK
(SECCION ESLOVENA)

LEPA BESEDA

Pod tem naslovom objavlja "Nova Doba" glasilo "Jugoslovanske Katoliške Jednote" v Klevelandu izvrsten članek, ki zasluži vso pozornost tudi med nami v Južni Ameriki. Radi posebnosti tukajšnjih razmer in ker je slovenska naselbina še mlada, so težave z izgraditvijo dobre, stalne in koristne organizacije skoraj nepremagljive, Zato je tem važnejše, da bi bilo vsaj tisto malo članstva, kar se ga počasi nabira, čim boljše. Pri združevanju je prvovrstnega pomena osebno razmerje med člani. Program ostane na papirju, dokler ga ljudje ne **izvajajo**. A zato je prvi predpogoj — lepa beseda.

Lepa beseda je razven tega posebej v tehle deželah latinske uljudnosti predpogoj za napredek. Le poglej okrog sebe: delavec, ki zna v uljudni obliki zagovarjati svoje interese, bo pred ali poznejše napredoval. A oni, ki se za vsako stvar skrega, bo imel sto težav. V tejle deželi ne smeš varčevati lepe besede. Ta ti pomaga naprej vsaj toliko kot trdo delo.

V programu gospodarskega napredka, zaradi katerega si odšel v Ameriko, zavzema lepa beseda vsaj tako važno mesto, kot delo in znanje. Lepa beseda je kot dobra železnica, s katero prevažaš svoje dobre lastnosti na trg svojega družabnega delokroga.

Zato pazljivo prečitaj, kar piše omenjeno glasilo naših severoamerikanskih rojakov, ki pravi:

Današnji sistem je tak, da mora le malokdo živeti samotarsko. V industrijskih krajih in v mestih je to sploh nemogoče, pa tudi prebivalstvo farm se vedno bolj priteguje v družbo. To največ omogočajo dobre ceste in avtomobili. Človek je že po naravi družabno bitje in je navadno rad v družbi, če mu je le mogoče. Večina nas je torej, ki prihajamo dnevno v večje ali manjše družbe in radi ali neradi se moramo medsebojno pogovarjati. Pogovarjanje ali razgovarjanje, potrebno ali nepotrebno je tako naše vsakdanje opravilo. Včasi nam je pogovarjanje prijetno, včasi nas zabava, včasi nas izziva in včasi nas žali.

Pravijo, da beseda ni konj, toda pikra ali zbadljiva beseda napravi včasi več škode kot splašen žrebec. Nesprotno pa dobra in mirna beseda dostikrat pomiri družabno nevihto, prepreči ali ublaži spore, nam ohranja prijatelje in nam dela pot do novih prijateljev. Živa beseda je kot ogenj: neprečenljive koristi nam je, če prav ravnamo z njim, in silno škodo nam utegne napraviti, če izgubimo kontrolo nad njim.

Star slovenski pregovor pravi, da lepa beseda lepo mesto najde in vsak se je lahko o resničnosti tega izraza že neštetokrat prepričal, če je hotel. Človek, ki n opravlja, ne obrekuje in brez vzroka ne sumniči drugih, ampak ima za vsakega dobro besedo, je dobrodošel povsod. Ako ne ve povedati o svojem bližnjem nič dobrega, rajši molči kot bi raznašal njegove napake. Včasi je v tem oziru sicer treba napraviti izemo, če hočemo kog drugega obvarovati škode ali nesreče, toda, kdor je prave vrste možak, bo tudi to opravil n kolikor mogoče prizanesljiv na čin.

Prijazna beseda je kot solnčni žarek, ki razvedri srce in razjasni obraz. Lepa beseda odpr skoro vsaka vrata. Pred strupenim jezikom ljudje zapirajo vrata kot pred steklim psom, opravljivca se ogibajo kot strupenega gada. Tudi ukaze je mogoče dajati na način, da tisti, ki jih morajo sprejemati, ne občutijo njil teže. Dati človeku žogo ali jabolko v roke ali pa mu isto s silo vreči v obraz tvori veliko razliko.

Če bi se vedno zavedali, da mi nismo brez napak, bi bili vedno prizanesljivi z napakami drugih. Ako bi vpoštevali dejstvo, da dostikrat ne vemo za vzroke, ki s tega ali onega pognali na pota ki se nam zdijo napačna, bi s malokdaj prenaglili z našo sodbo. Če bi pomislili kako mal nam ustreže tisti, ki raznaša naše resnične ali namišljene napake, bi sami kaj padobnega nikdar ne storili. Ako bi se zavedali kako lahko je komu vzeti dobro ime in kako težko je isto povrniti, bi dvakrat premislili pred no bi rekli slabo besedo o njem.

Seveda, ako smo prepričani o zlabnosti ali hudobnih namenih tega ali onega, je pravilno, d opozorimo naše prijatelje naj s čuvajo. V resnici hudobnih in pokvarjenih ljudi pa je primoroma malo, kljub nasprotnim trditvam črnogledih reformatorjev.

Lepa in vljudna beseda je na mestu vsaj v devetindevedeseti slučajih izmed sto. In doseže s z njo stokrat več kot s trdo in strupeno. Trda ali pikra beseda vzbudi odpor v srcu vsakega človeka, ker nekaj kljubovalnost je prirojeno vsakemu. Lepa beseda pa ne doseže samo dobrih uspehov, ampak tudi lepša življenje vsem, katerim je namenjena.

IZ RUSIJE

Za posameznega človeka ima jo večjo vrednost vsakdanje razmere, kot pa veliki programi, ki se tičejo cele dežele. Argentina je n. pr. bogata dežela in napreduje vsak dan. Ali to koristi zelo malo posamezniku, ki se v vsakdanjem življenju ne zna obrniti, da bi tudi na njega odpadlo nekaj od splošnih dobrih prilik.

Isto velja tudi za Rusijo. Danes zaključujemo opis takih vsakdanjih dogodkov brata Hrvata, ki se je izselil na Rusko misleč da bo zanj vsakdanja življenska praksa tako lepa, kot j v Ameriki bral o lepotah komunistične teorije.

Da vsakdanje, podrobno življenje tudi za veliko, uplivno osebo ni tako rožnato, kot so bil lepe njegove teorije, katere j s svojega uplivnega mesta lahk poskušal uresničevati, nam nazorno prikazuje način, kako j bil izgnan iz Rusije eden od vstanoviteljev sedanje ruske vlade, Lev Trocki.

Pred dvema letoma je bil Trocki zaradi opozicije izključen iz komunistične stranke in izgnan v srednjo Azijo. Pozneje, ko je še vedno vodil opozicijo proti Stali-

"THE DERBY"
GRAN SASTRERIA
PARDO y Cía.
ALMIRANTE BROWN 1100 — U. T. 21. BARRACAS 2214
SUCURSAL. EN ASUNCION. PALMAS 126
Preporučamo našim čitaocima ovu Krojačnicu, koja ima već puno godina da se bavi ovim specialnim poslom. — Služi izvrstno u pogledu rada, dobre robe i umerenih cena.

SLUŽITE SE KOD PODUZEĆA KOJA OGLAŠUJU U "GOSPODARSTVU"

Veliko Povjerenje
koje mušterije iskazuju našem
JUGOSLAVENSKOM ODJELJENJU
ovisi o SAVRŠENOSTI i BRZINI naše posluge
bilo ulaganje na čuvanje ili novčane doznake.
koje će biti isplaćene na stanu primaoca u gotovom novcu sa povratnom priznanicom
ISELJENICI JUGOSLAVIJE: Za sve Vaše potrebe, odnoseće se na naš rad, obratite se osobno ili pismeno na naše
JUGOSLAVENSKO ODJELJENJE
gdje ćete biti ugodno primljeni; naši prozorčići su Vam otvoreni od 8.30 do 18 sati i subotom od 8.30 do 15 sati
NABAVLJAMO PUTNE KARTE (šifkarte)
za najbolje i najudobnije brodove uz veoma povoljne cijene
The FIRST NATIONAL BANK of BOSTON
(Prva Narodna Banka u Bostonu)
FLORIDA 99 — BUENOS AIRES
Sucursal "Once": Pueyrredón 175, Capital
Sucursal "Avellaneda": Av. Mitre 301, Avellaneda
Imovina 700 milijuna zlatnih dolara kroz 146 godina postepenog nadpretka i 22.000 poslovnih veza po čitavom svijetu.
Narodne banke u Ujedinjenim Državama Sjeverne Amerike, su odgovorne pred zakonom za sve obaveze svojih podružnica u inozemstvu.

nu, je bil izgnan iz Rusije sploh. Nedavno je izšel drugi del njegovih spominov, v katerem Trocki ne opisuje teh dogodkov sam, temveč daje besedo svoji ženi, ki opisuje prisilni odhod iz Moskve takole:

16. januarja 1928 je bilo pri nas že zjutraj vse narobe. Imela sem mrzlico, v glavi se mi je vrtelo in komaj sem se držala na nogah med kupi pohištva, zabojev, perila in knjig, prepeljanih iz Kremla. Prijatelji so prihajali že zgodaj zjutraj, da se poslove od nas pred odhodom. Naš zdravnik in prijatelj F. Getier je nam naivno svetoval, naj odhod odgodimo, dokler ne preide moja influenca. Seveda ni vedel, da ni v naši moči odločati o odhodu. Upala sem, da mi odleže v vlaku, kajti doma bi v splošni zmešnjavi ne okrevala zlepa. Neprestano so prihajali prijatelji in znanci mojega moža in mnoge sem videla prvič. Objemanje, stiskanje rok, izrazi sočutja in želja, da bi se nam godilo dobro. Zmešnjava je bila tem večja, ker so prinašali šopke, knjige, slaščice, toplo obleko itd. Zadnji dan skrbi, napetosti in razburjenja se je bližal koncu.

Našo prtljago so odpeljali na kolodvor, kamor so odšli tudi prijatelji. Sedimo v jedilnici pripravljeni na odhod in čakamo agente državne politične uprave (črezvičajke). Gledamo na uro — devet, — pol desetih — nikogar ni. Deset. To je čas, ko vlak odhaja. Kaj se je zgodilo? Se razveljavili obsodbo? Zapoje telefon. Iz črezvičajke sporačajo, da je odhod preložen, vzroka pa nočejo povedati. Kako d o l g o? vpraša Lev Davidovič (Trocki). Na dva dni, — se glasi odgovor. Odhod pojutrišnjem. Kmalu prihite s kolodvora, najprej mladina, za njo pa Rakovski in drugi. Na kolodvoru so bile velike demonstracije. Množica je čakala in kričala. Živel Trocki! Toda Trockega ni bilo nikjer. Okrog vagona, namenjenega nam, je nastala silna gneča. Mladi prijatelji so postavili na streho vagona veliko sliko Leva Davidoviča. Množica jo je sprejela z nepopisnim navdušenjem. Vlak se je premaknil, kolesa so zadrdrala in naenkrat so se ustavila. Demonstranti so planili pred lokomotivo, prijeli so se za vagone in ustavili vlak, češ, naj se jim Trocki pokaže. V množici se je raznesla vest, da so privedli agenti črezvičajke Leva Davidoviča v vagon neopaženo in da se noče pokazati onim, ki so ga prišli spremit.

Na kolodvoru je nastalo nepopisno razburjenje. Prišlo je do spopadov z miličniki in agenti črezvičajke, na obeh straneh, agenti črezvičajke so kolovodje demonstrantov aretirali. Vlak je bil zadržan za poldrugo uro. Kmalu so pripeljali našo prtljago s kolodvora nazaj. Še dolgo so nam prijatelji telefonirali in nam sporočali, kaj se je zgodilo na kolodvoru. Šele proti jutru smo legli k počitku.

Po nemirni noči smo sp[illegible] do 11. dopoldne. Žena starejšega sina je odšla v urad, ker smo imeli do odhoda še dva dni. Kmalu je zapel zvonec, prišla je F. Beloborodova, za njo pa M. Joffe. Znova je zapel zvonec in stanovanje so napolnili agenti črezvičajke v civilu in uniformah. Izročili so Levu Davidoviču dekret o aretaciji in povelje, da mora biti nemudoma pod eskorto prepeljan v Alma - Ata v srednji Aziji. To sta bila torej dva dneva, o katerih je govorila črezvičajka prejšnji večer! S to zvijačo so hoteli preprečiti nove demonstracije na kolodvoru. Telefon je neprestano pel, toda pri njem je stal agent in nam ni pustil odgovarjati. Slučajno se je nam posrečilo sporočiti Beloborodovi, da smo obkoljeni in da nas hočejo odpeljati siloma.

Agenti črezvičajke so bili zelo ogorčeni. Lev Davidovič ni hotel zapustiti Moskve prostovoljno. Vodstvo komunistične stranke je opisalo delavcem izgon odličnih opozicijonalcev kot prostovoljen odhod na počitnice, moj mož je pa hotel razkrinkati to zahrbtnost. Zato je sklenil prisiliti svoje nasprotnike, da sežejo po nasilju. Z dvema gostoma smo se zaklenili v sobo in se pogajali z agenti črezvičajke skozi zaklenjena vrata. Agenti niso vedeli, kaj početi, obrnili so se telefonično na predstojnike in šele potem so izjavili, da razbijejo vrata ker mora biti povelje izpolnjeno. Lev Davidovič je ta čas diktiral navodila glede nadaljnje taktike opozicije. Vrat nismo hoteli odpreti. Začul se je udarec kladiva, steklo v vratih se je razletelo in skozi odprtino je pomolel nekdo roko v uniformiranem rokavu. — Streljajte po meni, tovariš Trocki, streljajte! — je ponavljal razburjeno bivši častnik Kiškin, ki je večkrat spremljal Leva Davidoviča na inspekcijskih potovanjih po bojišču. Odprli so vrata in vstopili vsi razburjeni in nervozni. Videč, da ima Lev Davidovič na nogah copate, so poiskali agenti njegove čevlje in mu jih začeli obuvati. Poiskali so tudi njegov kožuh in kučmo. Lev Davidovič ni hotel prostovoljno zapustiti stanovanja. Ker ni šlo drugače, so ga agenti črezvičajke zgrabili in odnesli. Hiteli smo za njim. Zakričala sem na agente, noseče mojega moža, in zahtevala, naj izpuste najine sinove. Starejši je bil namenjen z nama v izgnanstvo. Vrata so se razletela in iz sobe so planili sinovi ter naša gosta Beloborodova in Joffe. Levuška je hitel po stopnicah, zvonil je pri vsakih vratih in kričal: Tovariša Tročkega neso! Vrata so se odpirala in od vseh strani so se prikazovali začudeni obrazi. Hiša, v kateri smo stanovali, je bila polna odličnih sovjetskih funkcijonarjev.

Avtomobil so tako natrpali, da smo komaj zlezli vanj. Tudi Beloborodova se je peljala z nami. Krenili smo po moskovskih ulicah. Pritiskal je strupenmraz. Serijoža je bil brez kučme, ker je ni imel kje vzeti, vsi smo bili brez galoš, brez rokavic, oblečeni tako, kakor smo bili doma. Niso nam pustili časa, da bi se oblekli. Jadrno nas je odpeljal avtomobil k jaroslavskemu kolodvoru. Serijoža je hotel skočiti iz avtomobila, da bi obvestil snaho o tem, da nas peljejo na kolodvor. Agenti so ga pa zgrabili za roke in se obrnili na Leva Davidoviča, češ, naj prepove sinu, skakati iz avtomobila.

Prispeli smo na kolodvor, kjer so agenti odnesli Leva Davidoviča na rokah iz avtomobila. Levuška je zaklical železničarjem: Tovariši, glejte, kako neso tovariša Trockega. Agent črezvičajke ga je zgrabil za vrat in zakričal: Kuš, smrkavec! Serjoža mu je prisolil za to nesramnost krepko zaušnico. Slednjič so nas spravili v vagon. Okna in vrata so bila zastražena. Druge kupeje so zasedli agenti črezvičajke. Kam potujemo? Ne vemo, Prtljage nam niso prinesli v vagon. K lokomotivi so pripeli samo naš vagon. Pozneje smo zvedeli, da so nas po ovinku odpeljali na postajališče, kjer so pripeli naš vagon k poštnemu vlaku, ki je odhajal iz Moskve v Taškent.

"Pravico pokopali so"

Stražnik privede pijanega ponočnjaka na redarstvo. Policijski poverjenik obsodi možaka na dva dni zapora. "Kako, dva dni bom zaprt", ugovarja obsojenec. "Vino je dobio nagrado po različnih razstavah. Je - li pravično, da potem zapirate tiste, ki ga pijo?

33 MILIJUNA INVESTICIJA U SPLITU

U drugoj polovici mjeseca svibnja održala se je deveta redovna sjednica općinskog vijeća. Na dnevnom redu nalazi se preko 30 tačaka, izmedju kojih je popunjenje odbora gradske štedionice, pitanje odkupa Marjana od stolnog kaptola, otkupa zemljišta za gradnju zavoda za starce i nezaštićenu djecu, pitanje zajma na teret kaldrminskog fonda za izgradnju banske palače i carinarnice, pitanje kaldrmiranja i asfaltiranja ulica, i nabavke dizalica za carinarska skladišta u ukupnom iznosu od 33 milijuna dinara. Pored toga na dnevnom je redu i pitanje kontokorentnog zajma kod Gradske Štedionice u iznosu od 1 milijun dinara, te otkup zemljišta za regulaciju Bačvica i druge manje važne tačke.

IZ CHILE

"JUGOSLOVENSKI SOKOL" NA PACIFIKU

Sva čast našim Sokolašima! Skoro isti dan pokazali su na severu, u Antofagasti, kao i na jugu, u Magaljanesu, da služe na čast svom i našem narodnom imenu.

MAGALJANES. Dne 12. maja igrao "Sokol" sa klubom "Scout" za prvenstvo te dobio kampeonat za ovu godinu. Igra vršila se je na igrištu "Magaljanskog Saveza", uz krasno vreme i mnogobrojno općinstvo.

Igrački skup "Sokola" sastavljen bio je od ove momčadi: Roko Škarpa, Emanuel Bosnić, Vicko Breličić, Miklavić, Ante Damjanović, Gačić, Ušaj, Cvitanić, Ivan Bosnić, M. Karmelić i Dinko Jutronić.

Sokoli igrali su toli kod napadaja, koli kod obrane bolje nego takmaci, i to svi redovi bez iznimke.

ANTOFAGASTA. Dne 13. maja nastupio je "Jugoslovenski Sokol" po prvi put javno, u kazalištu "Nacional", koje je bilo prenapunjeno općinstvom. Uspeh Sokolaša bio je potpun. Nastupilo je 40 dece do 14 god., 16 mladića od 14—16 godina, 14 gospodjica i 22 odrastlih Sokolaša, u skupinama. Pojednice nastupili su: prof. Ivan Doležal, Antun Buzolić, Spiro Žilić, Antun i Josip Knoring, Grgo Vlastelica, Petar Vodanovi,, Josip Montan i Ivan Boban.

Nakon toga prikazivan je bio film svesokolskog izleta u Pragu, god. 1920 i 1926, kojim su domaćini dobili pravi pojam o sokolskoj misli medju Slovenima. Film dao je na raspoloženje češkoslovački gen. konsul u Santiago de Chile.

Slavnost bila je priredjena u korist "Sokola" te udruženja "Gota de Leche" i "Crveni Krst". Uspeh bio je potpun. Sve lokalne novine su pune hvale i priznanja Sokolu te njegovom učitelju, prof. Ivanu Doležalu. "El Mercurio" piše: "Uz zadovoljnost, koju osećamo podudarajući osobiti uspeh, koji je polučila prekojučerašnja slavnost, ne možemo preći preko toga, a da ne bi upotrebili prilike, te svratili pažnje lokalnim društvima, koji postojeći po 5, 10 ili više godina, nisu znala postići ovakovog uspeha na polju telesnog uzgoja, koji su osnivaći stavili u njihov program."

Mi se nadamo, da će se naši Sokoli na Atlantiku ugledati u svoju braću na Pacifiku te se spustiti s njima u koristnu utakmicu.

TURIZAM

(Dopis iz Splita)

Iz turističkog odjelenja banske uprave saznaju se ove potankosti nastojanja za podizanje turizma, od referenta **Jerka Čulića**:

Odsjek za turizam kod kr. banske uprave posvetit će naročitu pažnju ne samo onim primorskim mjestima, koja su više ili manje poznata, nego u prvom redu onim krajevima Primorske banovine, koji danas od prometa stranaca nemaju skoro nikakve koristi.

U prvom redu dolazi sjeverni dio našeg Primorja i to od Šibenika na sjever, koji je danas za turizam skoro nepoznat. To su u prvom redu Biograd n/m. njegova okolica i ostrva pred njim, divan arhipelag Dugih otoka, koji bi za turizam mogao da bude novi Eldorado, kad bi se u njemu stvorio turistički komfort i saobraćajne veze, kojih danas na žalost nema. Zatim Obrovac, dolina Zrmanje, pa čitav kraj zagorske Dalamacije, a specijalno dolina Krke od monastira Sv. Arhandjela kod Kistanja pa do Skradina. To je jedan od najljepših krajeva naše zemlje, a nažalost tako malo poznat.

Nadalje posvetit će se i velika pažnja razvoju turizma u Hercegovini.

Dolina Neretve Mostar i okolica s onim divnim pejsažom u kantonu Neretve i ona tipična naša hercegovačka sela i naselja od velikog su interesa za strani svijet i ona će za turiste značiti najljepše i najugodnije iznenadjenje kad se jednom promet stranaca svrati ovim krajevima. Kr. banska uprava Primorske banovine posvetit će ovim krajevima specijalnu pažnju, i u cilju ojačanja prometa kroz Hercegovinu pomagati uspostavljanje dobrih autobusnih veza.

Za turizam Primorske banovine važan je rad, koji se u zadnje vrijeme vrši vrlo intenzivno na svim cestama.

Po cijeloj banovini popravljaju se ceste, a misli se i na gradnju nekih novih.

Interesantno je, da strani automobiliste čim predju na teritorij Primorske banovine bivaju ugodno iznenadjeni u prvom redu urednim cestama a onda i radom, koji se na cestama provodi, da se one održe.

Misli se i na asfaltiranje nekih najprometnijih cesta srednjeg Primorja, te se upravo sada vode pregovori s interesentima.

Uopće nastojanje naših vlasti ide za tim da se uredjenjem cesta omogući što bolje i uredniji autobusni i automobilski saobraćaj, jer je poznato da ovo prevozno sredstvo znači danas za turizam mnogo i da sve više zamjenjuje druga saobraćajna sredstva.

Kad se dogradi **put iz Omiške Rogoznice do Dubaca** t. j. kad budemo imali direktnu vezu uz more iz Splita do Makarske to će biti jedan od najinteresantnijih puteva na cijelom našem Primorju. Ovaj put će Makarsku približiti Splitu za nekoliko kilometara, a i put za Gubavicu skratit će ovom novom vezom.

Ako ne nastanu kakove zapreke, ovaj put imao bi biti gotov u roku od dvije godine. Osim toga kr. banska uprava Primorske banovine ima u projektu:

Jedan veliki glavni put, koji bi spajao Imotski, odnosno Split preko Posušja sa Sarajevom,

tako da bi se Sarajevo znatno približilo Splitu, jer bi se izbjeglo zaobilazenje na Mostar, koje danas mnogo produžuje vožnju.

U sporazumu s općinom Krajiškom poduzeta je akcija da se u svijetu rijetki **slapovi Gubavić iskoriste za turizam.**

U tu svrhu projektovan je jedan put, koji bi omogućio prilaz velikim slapovima od električne centrale "Dalmatienna" izravno uz kanjon Cetine i doveo neposredno pod slapove. Kad se ovaj put izgradi tek onda će veličina ovih slapova doći do punog izražaja. Sa radnjama se već započelo.

Na kliškoj tvrdjavi, koju stranci rado posjećuju prave se proračuni za radove, koji će biti izvedeni kroz ljeto. Većim radovima moći će se pristupiti kada bude odobren predračun kliške općine. Nedaleko Klisa, kod sela Kotlenica H. P. Mosor u Splitu **uredilo je divnu tvorevinu našega krša, pećinu Vranjaču, koja se po ljepoti svojih motiva može da takmi sa glasovitom Postojnskom špiljom.**

Splitski planinari uredili su umotvor, proveli kroz špilju stepenice i uveli električno osvjetljenje, te je sada ova špilja omiljelo izletište brojnih turista, koji posjete Split.

NOVA BAZA

POSTAVIMO NAŠ RAD NA DRUGU BAZU

Ernest Radetić objavlja u br. 4 **"ISTRE"** pod gornjim naslovom jedan članak, čija glavna misao zaslužuje svu pažnju, te izražava nazor, koji se podudara s našim stanovištem i koji bi morao tvoriti osnovicu takodjer za pametnu iseljeničku politiku u ovoj zemlji. Naime: **Sa našim iseljenikom-seljakom,** (koji tvori 65% naših iseljenika u Argentini) **na zemlju, a ne u zadušljive tvornice; stvarati iz njega samostalnog gospodara, sa neodvisnom eksistencijom.** Ne ponizivati ga sa malim potporama a puštati ga, da se pred ili kasnije proletarizira, nego **pomoći mu do kredita, da se osamosvoji, da dodje do svoje zemlje** (što je imalo postati posle rata glavnom tačkom programa preosnovane "Jugoslovenske Narodne Obrane").

Vrlo nas veseli, da je do sličnog uverenja došlo takodjer u dalekoj Jugoslaviji jedno iseljeničko glasilo tamošnjih iseljenika, istarskih Hrvata.

A da-li je naše stanovište pravo ili ne, lako se je osvedočiti: treba samo pitati hrvatske čakarere oko Rosarija, koji su skoro svi bez iznimke bivši mornari i težaci, treba ih samo pitati, **zašto ne ostave svojih čakara i ne idu u frigorifike i petrolejske tvornice u Beriso ili na Doksud? A zašto bi većina bivših težaka ,koji rade po ovim tvornicama ostavila s mesta rad te pošla na svoju zemlju, kad bi ju imala?** Evo, po po ovom pitanju piše g. Radetić medju inim ovo, što skoro doslovce vredi takodjer za našu Argentinu:

"Ne prodje, takorekuć, jedan dan, a da se ne bi oglasio u našem uredništvu, u društvu "Istra", kod "Jugoslovenske Matice" ili kod pojedinih naših vidjenjih ljudi po koji naš brat iz Istre. I svaki traži kruha, rada i ma kakvog zaposlenja.

Sami siromasi, mi mu, na žalost, ne možemo pomoći. Sve što možemo učiniti je, da mu damo pedeset ili sto dinara, da mu napišemo po koju preporuku ili mu izdamo uvjerenje, da nam je poznat i da je naš čovjek, i to je sve. Iza toga prepušten je sam sebi, da si sam potraži kruha.

Ali mi time nijesmo učinili ništa, ili vrlo, vrlo malo. Jer što će se dogoditi s tim jadnikom. **Za dva će dana potrošiti onih par dinara,** a zatim će lunjati gradom nekoliko mjeseci, tražeći zarade, napatiti se i namučiti svakojako, **dok se konačno nakon što je obišao stotinu pragova i ponizio se pred svim i svakim, ne će naći u zagušljivoj tvornici,** izrabljivan do kosti, gubeći život i zdravlje za pišivih par dinara dnevno.

Patriotski kulturno-prosvjetni i karitativno-humanitarni rad, koji razvijaju naša emigrantska društva i ogranci Matice, lijep je i vrijedan svake hvale. Lijepe su geste sve one intervencije, ono sastavljanje molbi, ono podjeljivanje malih potpora i zajmova, liječenje siromašnih članova i t. d.

Ali sve je to kaplja vode u moru potreba. Sve je to malo, vrlo, vrlo malo. Sav taj rad treba postaviti na **druge temelje.**

Naš čovjek nije dijete grada, nije proleter. On je dijete sela, sin zemlje, on čezne za svojom kućicom, svojom slobodicom, majkom prirodom. **U gradu umire, gubi se i propada. Grad ga ruši i uništava mu zdravlje i život.** Njega treba **dati van iz grada, u selo.**

Sav naš rad valja dakle upraviti tim smjerom. Iz dosadašnjeg iskustva i pisama, koja mi stizavaju razabirem, da su najzadovoljniji oni naši ljudi, koji su se smjestili negdje na selu, osnovali svoj novi dom, okupili obitelj i sjedinjenim silama prevrću majku zemlju. Nema kod njih ni natruhe kakvog nezadovoljstva s društvenim poretkom, nema nikakvih internacionalnih radničkih fraza i parola. Oni ne strepe pred budućnošću, ne boje se besposlice i pomanjkanja kruha. Ne tjeraju ni klasnu ni rasnu politiku. Jedina je njihova želja čuti nešto o staroj domovini, o nekadašnjim znancima, svi su oni ostali čisti i nepokvareni, onakvi, kakove su ih oci naši i vodje narodni odgojili. Više nego ijedan od nas oni vole Istru, više nego ijedan od nas oni na nju misle, jer im svijetlu njenu sliku nije profanirao grad, njegova buka, vreva, lov za kruhom i užitcima.

Valja stoga skupiti sve snage, da se **našega čovjeka povrati majci zemlji, koja ga je rodila.** Provesti valja opsežnu jednu organizaciju za **smještanje našeg čovjeka na selo.** Koliko li je plodne i bogate zemlje po Slavoniji, Srijemu, Vojvodini i južnoj Srbiji, koja čeka marne ruke! Pola bi se naše Istre moglo na njoj prehraniti. Zašto se nebi na tu **zemlju** naselilo sve one naše vrijedne, a siromašne ljude, koji bi tu radeći na svome, našli životnog veselja i zadovoljstva, **stoput većeg nego li u smradnim gradskim fabrikama, stanujući po kojekakvim trošnim i vlažnim barakama, podrumima ili tavanima?....**

Ako pak od agrarne reforme nema više zemlje, ja idem dalje. Zar nema u čitavoj Jugoslaviji od šezdeset hiljada Istrana njih hiljadu, dvije, koji bi mogli kupiti po jednu ili više dionica od hiljadu dinara svaka, pa ustrojiti drugu "Istarsku posujilnicu", koja bi si postavila za zadaću **kupovati pojedine komplekse zemljišta i na njih naseljavati naše siromašne prognanike.** Zemlja bi bila **vlasništvo posujilnice kroz, recimo, deset godina,** a za to vrijeme bi je naši seljaci mogli otplatiti i postati neovisni gospodari."

BEZ POSREDNIKA

Nakon posete od 2000 hrvatskih seljaka Kralju, srpskom seljaku i Beogradu, sprema se sada oko 2000 srpskih seljaka, da uzvrste svojim hrvatskim drugovima posetu. Već se u ovu svrhu sastavljaju odbori po Srbiji. Srbijanci posetiti će Zagreb i razna sela po Hrvatskoj.

Ovaj način medjusobnog upoznavanja našeg seljaštva je najbolji način rada oko faktičkog ujedinjavanja. Dočim sadašnja vlada vrši ovaj rad na polju organizacije državne uprave, rad sa strane seljaka znači rad na temelju.

Iz ovih poseta navezati će se poznanstva za prvi kadar, koji će zbližavanje i zajednički rad razvijati u neprestano većem obimu. Ovako će se udariti temelje za budući **"Jugoslovenski Seljački Savez"** koji će moći uzeti u ruke predstavljanje seljačkih interesa po čitavoj državi, kad nakon sadašnjeg, privremenog stanja dodje opeta do suradjivanja kod upravljanja države sa strane pojedinih organizovanih slojeva naroda bilo u obliku parlamenta, bilo strukovnih predstavništva.

Osim toga će se razviti iz ovog zbližavanja pripreme za udruženje našeg zadrugarstva u **"Jugoslovenski Zadružni Savez".** U drugim člancima pišemo o tome, kako pokazuje tehnički razvitak u obradjivanju zemlje sklonost do sve većih zemljiških jedinica. Naše seljaštvo čekaju vrlo važne i teške zadaće, tehničkog i kreditnog značaja, ako bude htelo, da se očuva potpune propasti zbog promena, koje stvaraju svaki dan bolja i brža medjunarodna saobračajna sredstva (brzovozni motorski brodovi, aeroplani, avtomobili, kamijoni, bežične beze itd.).

Biti će potrebno, da seljaštvo čitave države, strukovno organizovano, poradi o tome, kako se prilagoditi novim prilikama. Jer inače bi došlo vreme, kad niti jedna plodina s polja ne bi imala više ikakove prodajne vrednosti. Seljak ne bi došav do prebijene pare za platiti porez ili kupiti najmanju stvar osim što priradjuje doma. Imao bi jedino ono nešto krumpira ili kukuruza za se i za svoju obitelj. Baćen bi bio u još mnogo gori primitivizam, u kojem živi sada, po nekojim predelima države.

A medju sobne posete prvi su korak na polju rada i zajedničke borbe sa problemima, koje donose sobom nove prilike novih vremena.

Nastojanja vlade oko rešavanja raznih aktuelnih pitanja tičućih se seljaka uroditi će tek u toliko punim plodom, u koliko naidju na razumevanje i suradnju se strane seljačkih množica samih, toliko u svakoj seljačkoj kući poednice, koliko preko seljačkih organizacija.

U JUGOSLAVIJI SE RADI

(Dopis Obavještajnog Ureda "Saveza Organizacije Iseljenika" u Zagrebu za "Gospodarstvo")

Zagreb, 17/V. 1930.

Pred komercijalizacijom državnih rudnika. Vlada je odlučila, da se pristupi komercijalizaciji državnih rudnika, stvarajući jedno društvo u kome bi učestvovala i sama država sa udjelom koji bi joj osigurao majoritet.

Mi imamo blizu 200 rudnika, čiji se kapacitet proizvodnje iskorišćava jedva sa 50 po sto, tako da su državni rudnici bili minimalno aktivni. U državnoj režiji imamo 18 rudnika i to 14 ugljenoskopa, 2 željezna rudnika i 2 solane. Od ovih 18 rudnika blio je sedam aktivnih, pet pasivnih i šest nedovoljno aktivnih rudarskih poduzeća u državnoj režiji.

Stvaranjem jedne komercijalne ustanove od sadanjih rudarskih poduzeća, koja su u državnoj režiji, dati će se prilika privatnoj inicijativi, da od ovih poduzeća, relativno aktivnih, učini iste puno aktivnim, zatvarajući one rudnike koji su pasivni.

Broj osiguranih radnika u Sloveniji. Oblasni ured za osiguranje radnika u Ljubljani izvješćuje, da je prošloga mjeseca bilo osigurano 96.854 radnika u Sloveniji. Od toga je bilo muških članova 64.755 a broj ženskih članova 32.099. Prosječna osigurana nadnica iznosila je u aprilu 26.22 dinara dnevno.

Prema izvještaju Zanatske Komore u Beogradu bilo je ondje god. 1929. svega 4012 zanatlija, dok ih je u Zagrebu bilo 5385.

Melioracije. Za regulaciju Ljubljane osigurano je 20 milijuna dinara. Svake će se godine unijeti u državni budžet po 2 milijuna dinara.

Albansko Ministarstvo javnih radova izradilo je na osnovu zajedničkih predradnja albanskih i jugoslavenskih stručnjaka veliki regulacioni plan Albanskih rijeka i jezera, uz trošak od 60 milijuna zlatnih franaka. Kako Bojana čini granicu s Jugoslavijom, to će i Jugoslavija snositi troškove ovih radnja na regulaciji Bojane.

Francusko društvo Batignol, koje gradi Pančevački most i koje ujedno vrši melioracijske radove oko tega mosta pospješilo je ove radove na lijevoj obali Dunava. Ovi će radovi biti savršeni 1932 god. Vrijednost zemlje koja će se dobiti na ovaj način vrlo je velika, jer će biti isušene hiljade hektara najplodnije banatske zemlje.

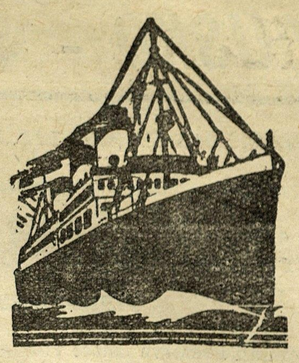

KAD MISLITE DOMU?

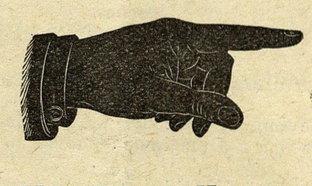

EVO VAM BRODOVA

Koji odlaze iz Buenos Airesa

ZA BREMEN, HAMBURG, BOULOGNE, GENOVU, TRST, SPLIT i DUBROVNIK

Meseca JUNA:

16	Baden	26	Weser
19	Conte Rosso	26	Flandria
20	España	27	M. Wáshington
24	P. María	28	Giulio Cesare
26	Monte Sarmiento	29	Gral. San Martín

Prevoznice kupiti ćete najbolje na donjem naslovu (osobno ili poštom)

AKO POZIVATE SVOJU OBITELJ OD KUĆE

EVO VAM BRODOVA

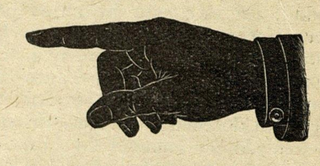

Koji odlaze iz

BREMENA, HAMBURGA, BOULOGNJA, GENOVE, TRSTA, SPLITA i DUBROVNIKA

Meseca JUNA:

18	Vigo	27	Cap Norte
20	Cap Polonio	27	P. Giovanna
21	Conte Verde	30	Madrid
23	Sierra Morena		

Meseca JULA:

2	Württemberg	21	Werra
5	Cap Arcona	24	Baden
10	Giulio Cesare	29	P. María
12	Villagarcía	31	M. Wáshington
17	Gral Artigas	31	Giulio Cesare
19	Conte Rosso		

Pozivne Prevoznice kupiti ćete najbolj na donjem naslovu (osobno ili poštom)

ISELJENIKOVA POŠTA

OD KUĆE NOSE POŠTU OVI BRODOVI:

Juna

16	"Weser", pisma	do	26/IV
17	"Desna"	„	28/V
20	"M. Wáshington	„	31/V
20	"Flandria"	„	2/VI
23	"Giulio Cesare"	„	8/VI
24	"Asturias"	„	9/VI
25	"Sierra Ventana"	„	7/VI
29	"Bayern"	„	8/VI
30	"Mendoza"	„	12/VI

U STARI KRAJ NOSE POŠTU OVI BRODOVI:

Juna

16	"Campana", Genova (6/VII), prima	do 19.—	sati
16	"Baden", Hamburg (11/VII)	„ 19.—	„
17	"Arlanza", Jouthampton (8/VII)	„ 23.—	„
18	"Conte Rosso", Génova (4/VII)	„ 23.—	„
20	"España", Hamburg (18/VII)	„ 19.—	„
24	"Principp. María", Génova (18/VII)	„ 19.—	„
25	"Desna", Liverpool (18/VII)	„ 13.30	„
26	"Flandria", Amsterdam (19/VII)	„ 19.—	„
26	"Weser", Bremen (24/VII)	„ 12.30	„
26	"Monte Sarmiento", Hamburg (20/VII	„ 19.—	„
27	"Giulio Cesare", Génova (13/VII)	„ 23.—	„
27	"M. Wáshington", Trst (19/VII)	„ 19.—	„
28	"Gral. San Martín", Hamburg (21/VII)	„ 23.—	„

DAJTE DOLAZITI SVOJU POŠTU NA NAŠ NASLOV

BANCO GERMANICO

DE LA AMERICA DEL SUR

Jugoslovensko Odelenje

Av. LEANDRO ALEM 150

FRANCUSKO - SRPSKA BANKA

PARIS, BEOGRAD, LONDON, SKOPLJE, BITOLJ, NIŠ, KOS.MITROVICA, SOLUN.

Osnovana 1910 god.

Osnivači i najveći akcionari su:

BANQUE OTTOMANE — BANQUE DE PARIS ET DES PAYS - BAS i SOCIETE

FINANCIERE D'ORIENT

čiji kapitali i rezerve iznose više od **4.000,000.000** dinara.

AKO ŽELITE DA STE SIGURNI ZA SVOJ NOVAC I DA VAM ON DONOSI SIGURNIH 6 ½ o|o (šest i po od sto) GODIŠNJE VI GA ULOŽITE U NAŠU BANKU

Ko želi veći interes na uloženi novac, neka se za uslove obrati pismom na nas, pa ćemo mu odmah javiti uslove.

Imajte na umu američku poslovicu "SAFETY FIRST" pa s toga pazite kome poveravate svoj teško zaradjeni novac. Kod nas ste sigurni a imate i dobru kamatu (interes).

Imamo i sada veliki broj ulagača iz Južne i Severne Amerike i Kanade.

ULOŽENI NOVAC ISPLAĆUJEMO ODMAH I BEZ OTKAZA

SAMO MORA DA NAM SE POŠALJE KNJIŽICA.

Dinar je stabilan, te nema bojazni za gubitak.

Novac možete slati u čekovima ili pismenom doznakom u Dolarima ili Dinarima, te ga kao Vaš ulog upisujemo na Vaše ime u Dinarima, ili novac u starom kraju Vašim obiteljima isplaćujemo.

Najbolje da pošiljku novca Vašoj rodbini ili na ulog vršite preko

BANQUE FRANCAISE ET ITALIENNE POUR L'AMERIQUE DU SUD

ANGLO-SOUTH AMERICAN BANK LTD. i

ERNESTO TORNQUIST & CO. LTD.

koje stoje s nama u neposrednoj vezi i koje će Vas najbolje poslužiti.

Pišite na svom maternjem jeziku.

Naš je naslov FRANCUSKO - SRPSKA BANKA

(44-50) **BELGRADO** (YUGOSLAVIA) — EUROPA

EL PRESIDENTE MASARYK SOBRE EL BOLŠEVISMO

(Continuación de la pag. 1.a)

ción y la guerra. La revolución debe servir para la defensa de derechos, pero de ningun modo al anhelo de dominación y rapacidad. En esto está justamente la diferencia entre los rusos, a causa de su cultura primitiva, y nosotros del Occidente. Tanto en la guerra como en la revolución hacen derroche de vidas. En este sentido se encuentran los bolševiques en un nivel muy bajo. Por mis propios ojos he visto actos terribles de revolucionarios bolševiques, donde se expresaba directamente una brutalidad de bárbaros, muchas veces hasta ferocidad animal. Pero la mayor indignación he sentido en vista de que el sacrificio de las victimas era claramente superfluo.

Lenin en una de sus polemicas esta culpando a Kaucky y a todos los adversarios de la revolución bolševique, de miedo. Dice que el miedo es el principal motivo de su resistencia al revolucionismo bolševique. Estoy al lado de Kaucky, no por el miedo sino por conciencia y conociendo la situación de Rusia y Europa. Con toda mi conciencia, después de una meditación larga y sincera, digo, que los bolševiques son absolutamente equivocados. Ante todo ellos no comprenden, que ya solamente el progreso de los pueblos europeos y su amor a la paz, declina la brutalidad, y según esto también las guerras y revoluciones ofensivas. El humanismo europeo permite unicamente guerras y revoluciones defensivas. Los bolševiques además no comprenden, que Rusia por su desorganización y atraso no esta madura solamente para el comunismo, sino tampoco para el socialismo científico, y que con la **revolución** no conseguiran tal **madurez.**

Nosotros aquí en Europa somos más maduros para profundas reformas sociales y no precisamos para las mismas unas revoluciones armadas, y menos todavía revoluciones terroristas al estilo ruso. (En Checoslovaquia p. ej. la reforma agraria fué realizada no solamente sin sangre y disturbio, sino también así, que la efcacia productiva de las tierras no ha sufrido ni disminuido en nada. Tanto en Polonia como en Checoslovaquia con todas las dificultades económicas en la primera, y la enorme industria en la segunda, los partidos comunistas se encuentran en un estado de franca descomposición. — **Red.**)

PROGOSPODARENI MILIJUNI

SLOM GOSPODARSKIH USTANOVA RADIĆEVE STRANKE

(Nastavak sa 1. str.)

druge "Providnosti" **znajući da pasiva "PROVIDNOSTI" već od njenog osnutka nadmašuje njeznu aktvu,** prema prethodnom dogovoru i sporazumu sa dr. Vladimirom Cickom, upravljajućim ravnateljem "Providnosti"

a) **sastavio lažnu bilancu** za poslovnu godinu **1923.**, tako, da je iskazivala dobitak od 1,299.30 dinara, premda je zapravo morala iskazivati **gubitak od 445.774.41 dinara;**

b) kroz **sve godine** poslovanja "Providnosti" **počevši od 1923.** do njenog pada pod stečaj iskazivao kod vodjenja poslovnih knjiga i sastava bilance kao da su **sve tri** trećine poslovnih udjela uplaćene, **premda je bila uplaćena samo jedna trećina** i to proveo u aktivu pod naslovom "Poslovni udjeli" ili "Jamstvo članova zadrugara";

c) kod sastava bilance za 1924. i 1925. zlonamjerno povisio aktivu zadruge "Providnosti" raznim knjižidbenim transakcijama;

d) bilancu **za 1926. potpuno iskrivio i lažno iskazao poslovne udjele i aktivu** naročito time, što je potraživanje Hrvatske seljačke zadružne banke u Zagrebu u iznosu od 1,938.400 dinara jednostavno stornirao i prenesao na poslovne udjele **bez privole zadrugara — utemeljitelja** i tako povisio aktivu za 1,520.697.76 dinara i to na taj način, što je teretio račun utemeljitelja sa gornjim iznosom dok su priznati amortizacioni troškovi I. grane (život) sa 206.190.27 dinara, a amortizacioni troškovi II. grane (elementar) sa 300.000 dinara, te kamati za 314.507.48 dinara dok je razlika od 417.702.24 dinara ostalo **prividno** na računu utemeljitelja, koji je tek 31. prosinca 1928. otpisan na taj način, da je terećen upravni trošak za 157.247.76 dinara u korist računa utemeljitelja, dok su terećeni poslovni udjeli na 574.950 dinara u korist upravni htroškova, što čini jednako 417.702.24 dinara, a **to sve u svrhu, da prikaže stanje zavoda aktivnim, a stvarno je zavod bio pasivan.** i time znajući, da **pasiva** "Providnosti" **već od njenog osnutka nadmašuje njezinu aktivu,** a u namjeri, da "Providnost" pribavi **protupravno imovinsku korist lažnim predstavljanjem i prikrivanjem činjenca doveo u zabludu interesente, utemeljitelje, osiguranike, reosguratelje, poslovne prijatelje, vjerovnike i zadrugare "Providnosti"**, te da postigne veze **novih** reosiguratelja i tako ih naveo, da su isti **uslijed toga ušli** s njime u poslovni odnos **na svoju štetu,** konačni sveukupni znos od preko **šest milijuna dinara.**

B. Godine **1923. i 1924.** kao član ravnateljstva, god. **1925., 1926., i 1927.** do **ožujka 1928.** kao upravljajući predsjednik a kasnije kao član nadzornog odbora **HRVATSKE SELJAČKE ZADRUŽNE BANKE D. D.** u Zagrebu premda je znao, da **pasiva ove banke već od njenog osnutka, to jest od 1923. nadmašuje njenu aktivu** i to u 1923. za 283.202.80 dinara, u 1924. za 511.281.12 dinara, u 1925. za 208.718.46 dinara, u 1926. za 202.959.86 dinara, u 1927. za 189.648.72 dinara, u 1928. za 212.292.72 dinara sastavio, odobrio i objelodanio **lažne bilance te banke** tako, da je u bilanci za 1923. iskazana neistinita čista dobit od 253.823.93 dinara, a morao je istinito biti iskazan **gubitak "od 283 hiljade 823.88" dinara,** za 1924. iskazan je dobitak od 73.775.11 dinara, a morao je biti iskazan gubitak od 511.821.12 dinara, za 1925. iskazan je dobitak od 77.744.04 dinara, a morao je biti iskazan gubitak od 208.717.46 dinara, za 1926. iskazan je dobitak od 83.592.64 dnara, a morao je biti iskazan gubitak od 202.959.86 dinara.

Za 1927. iskazan je dobitak od 96.818.78 dinara, a morao je biti iskazan gubitak od 189.643.72 dinara, za 1928. iskazan je dobitak od 73.570.11 dinara, a morao je biti iskazan gubitak 212.892.32 dinara.

Osim toga je temeljem **fingirane čiste dobiti** za 1923. zaračunao **i isplatio ravnateljstvu u ime 15%** tantijeme iznos od 18.573.58 dinara, **nadzornom odboru u ime 2% tantijeme** 2.476.40 dinara, a u ime **6% dividende na dioničku glavnicu od 8 milijuna** za 5 mjeseci 200.000 dinara, u ime 6 posto kamata na one dionice, koje su u **cijelosti uplaćene 6000 dinara, i time himbenim predstavljanjem i činjenjem zaveo u bludnju vjerovnike ove banke** glede njene **kreditne sposobnosti,** uslijed čega su oni konačno pretrpjeli u svom vlasništvu sveukupnu štetu u iznosu od dinara **5,740.661.35,** jer je Hrvatska seljačka zadružna banka d. d. dne 28. listopada 1929. sa tolikim gubitkom pala pod stečaj.

C. Kao predsjednik **HRV. SELJ. ZAD. BANKE D. D.** upravljajući ujedno tom bankom i znajući, da je **ona za više stotina tisuća dinara pasivna uzajmio kod te banke** tokom 1926. na tekući račun iznos od dinara 175.000 odobrenjem ravnateljstva, a iznos od 375.000 dinara **bez odobrenja ravnateljstva,** a osim toga **uzajmio na mjembenu vjeresiju** iznos od 252.000 dinara, **premda je dobro znao, da te dugove zbog svoje prezaduženosti ne će moći platiti i tim himbenim predstavljanjem i činjenjem zaveo u bludnju članove** ravnateljstva te banke i oštetio time istu odnosno njene vjerovnike za gornji iznos, jer te **ZAJMOVE NIKADA NIJE POVRATIO.**

D. Dne 31. prosinca 1928. kao glavni ravnatelj **"GLAVNE ZADRUGE KAO MATICE HRVATSKIH SELJAČKIH GOSPODARSKIH ZADRUGA"** u Zagrebu predavajući istu zadrugu u **prezaduženom** stanju sa saldom **gubitka od 3,024.054.50** dinara Hrvatskoj seljačkoj zadružnoj banci u Zagrebu **lažljivo predstavio funkcionerima te banke, da je ona aktivna** sa iznosom od 117.107.25 dinara i ovo lažljivo predstavljanje potkrijepio time, što je **sastavio lažni sumarni popis zadružnih aktiva i pasiva** i u kojem je popisu **zatajio kao dužnike** Hsgd Bjelovar sa iznosom 59.630 dinara, Ekonomija Zlatibor 25.710 dinara, Hsgd Crikvenica 156.286.53 dinara, Jadran Crikvenica 246.359.48 dinara, Franjo Arbes Zagreb 2.750 dinara, Josip Zrne Josipdol 67.410 dinara, dr. Gjuro Basariček 69.690 dinara, Ivan Zatluka 6.220 dinara, Gupčev dom Stubica 50.000 dinara, Hsgd Oborovo 11.180, Sindikat glavne zadruge 3,153.525, agrarna komisija za Dalmaciju 16.530, Hsgd Križevci 193.505.05, Zadružno skladište Križevci 185.620.29, Hsgd Križpolje 18.600, Josip Predavec 58.500, J. Lafka 23.900, Stjepan Radić 8.827, Pavle Radić 1.470, dr. Stjepan Košutić 3.045, dr. Ivan Pernar 3.540, Ivan Grahovac 4.950, Luka Medan 850, V. Bertić 150, Vinko Brković 300, V. L. Žagar 1.200, Ivan Radić 1.610, dr. Juraj Krnjević 300, Marc Miro 4.471, Ante Ružić 39.321, Ivo Čelan 6.200, M. Vukić 700.

a **kao vjerovnike** Središnji savez u Zagrebu sa iznosom 16.130, Hrvatska seljačka zadružna banka za dionice sa iznosom 341.545, Hsgd Brod 89.574, K. K. R. Ježek 29.830, Hsgd Bosiljevo 875, dr. Nikola Vikić 150.000, Narodna zaštita 50.000, Franjo Arbes 29.850, Hrvatski seljački dom 92.373, Parcelacija Pribislavec dinara 4,131.780.05, Selobanka 1,793.740.72, Val. Hanuš 25, Josip Pasarić 6.200 dinara. tako da je na temelju ovog lažnog sumarnog popisa izvršena ova zakonska kautela, koju propisuje trgovački zakon fuzija Glavne zadruge sa Hrvatskom seljačkom zadružnom bankom u Zagrebu i **tim himbenim predstavljanjem i činjenjem zamrsio pravo stanje** mase Glavne zadruge sakrićem jednog dijela njenog imetka i zaveo funkcijonare seljačke banke u bludnju glede imovinskog stanja Glavne zadruge **sa nakanom, da time ošteti Selačku banku u njenoj imovini za iznos od 4,423.860.45 dinara.**

E. Kao podpredsjednik i ravnatelj **"Hrvatskog doma"** zadruge u Zagrebu dne 11. lipnja 1929. odredio, da se na teret izvanredne pričuve Zaklade Dom odobri račun Šerifu Kozmiću dužniku kod Seljačke banke u Zagrebu 100.000 dinara na taj način, da Seljačka banka u svojim knjigama tereti Dom, **ma da je znao da taj iznos ne će moći biti Selobanci** zbog **prezaduženosti "Doma" nikada podmiren i tim himbenim predstavljanjem i činjenjem podmetnuvši Selobanci pasivnog dužnika** zaveo njene organe u bludnju i oštetio ju za iznos od **100.000 dinara.**

F. U razdoblju od g. **1923. do dne 3. lipnja 1929,** kao član ravnateljstva osiguravajuće zadruge **Providnost** u Zagrebu, tokom g. 1923. i 1924. kao član ravnateljstva, a tokom g. 1925., 1926. i 1927. kao upravljajući predsjednik, a tokom g. 1928. kao član nadzornog odbora Selobanke u Zagrebu, tokom g. 1923, do 1927, kao član upravnog odbora i ravnatelj Glavne zadruge kao matice hrvatskih seljačkih gospodarskih zadruga u Zagrebu, tokom g. 1927. i 1928. kao njezin glavni ravnatelj, te u razdoblju od 1921. do 1929. kao potpredsjednik, glavni ravnatelj odnosno član upravnog odbora "Hrvatskog seljačkog doma kao zadruge", **premda je dobro znao da pasiva tih novčanih zadruga kroz sve to razdoblje nadmašuje** njihovu aktivu za **nekoliko milijuna** dinara, jer je **"Providnost"** pala dne 3 lipnja 1929 pod stečaj sa gubitkom od **6,212.740.73 dinara, Hrvatska seljačka zadružna banka** dne 28. listopada 1929, sa gubitkom **od 5,740.661,31 dinar, Glavna zadruga** sa gubitkom od **3,024.054,60 dinara,** a **Seljački dom** kao zadruga sa gubitkom od **3,385.587 dinara propustio prijaviti sudu njihov stečaj,** čim je opazio da njihov pasivni stališ prevaljuje aktivni i dozvolio, **da su i dalje pravile nove dugove i da su davale plaćanja,** a ošim toga nastupio i produžio njihovo poslovanje bez temelinog akcijonarskog kapitala propisanog po trgovačkom zakonu i **konačno uništio odnosno dao uništiti trgovačke knjige, Glavne zadruge i "Doma"** a one od **"Doma" vodio još tako nedostatno, da se iz njih ne može prosuditi kod njihovog posla ni stališ imetka."**

Iza toga slede razne formalnosti, koje čitatelja neće zanimati. Navadjamo svaljivanje krivde sa strane branitelja obtuženog Predavca, dr. Kosutića, na podredjene ravnatelje, (2sada ovde) jer da su imali punomoć za vodjenje poduzeća.

"Dr. Košutić upotpunjava svoj predlog glede pozivanja svjedoka. Po trgovačkom zakonu može se povjereiti izvjesnim licima vodjenje poslava **uz punu njihovu odgovornost.** Ako se ovakovom jednom licu povjeri pravljenje bilance ili koji drugi posao, onda se ne može govoriti o kriminalnoj odgovornosti **članova ravnateljstva.** Obrana ima dokaze, a to **je temelj cijelog ovog procesa, da optuženi g. Predavec nije nikada vodio ni jednu ovu instituciju, niti ono što mu se inkriminira glede bilanca, nego da su te poslove vodili samostalno. Ante Ružić, dr. Vidačić, Hočevar,** i glede "Providnosti" **dr. Cićak.**. Ja mislim da je ovo pitanje od kardinalne važnosti. Jer ne može se govoriti o kriminalnoj odgovornosti člana ravnateljstva jednog dioničkog društva ili jedne zadruge, kad **on nije** u poslovodstvu, nego kad je čitavo **poslovodstvo opunomoćeno po zakonu.** Moglo bi se govoriti jedino o civilnoj odgovornosti ili maksimum o disciplinskoj po trgovačkom zakonu, ali nikako o kriminalnoj. Radi toga mislim, da je od odlučne važnosti, da se ti svjedoci pozovu već sada.

Dr. Ružić reeplicira i ponovno naglašuje da smatra taj predlog preuranjenim, te da sud ne može još sada donijeti zaključak o tome, koji će od ovih svjedoka, za koje on a priori misli da je većina suvišna, biti pozvana. To ce sud moći da kaže tek nakon što bude proveo i provjerio onaj dokazni materijal koji mu je pružen. Ako ne bude to dovoljno, ja sam uvjeren da će slavni sud sam pribaviti sve dokaze, koji budu potrebni. Naglašujem samo usput da je državno tužiištvo glede **većine ovih svjedoka u koliko su bili funkcionari ovih zavoda radi čijeg sloma stoji danas** pod odtužbom **g. Predavec,** da je državno tužibom kad je predalo sudu ovu optužnicu **pridržalo sebi pravo progona protiv svih njih u koliko se to bude pokazalo potrebno.**

Dr. Košutić izjavljuje da ne stoji da su Hočevar, Ružić i drugi tuženi. Protiv njih nije poveden nikakav postupak niti su oni preslušavani. Ta su **gospoda na slobodi,** i oni mogu nastupiti jedino u svojstvu svjedoka a oni su kao svjedoci neophodno nužni, jer su bili **glavni funcioneri i poslovodje.**

Zastupnik privatnog tužitelja dr. Miški Radošević, kaže da je on kao privatni učesnik **tra:io da se glede svjedoka Hočevara. Ružića i Vidačića,** na koje se obrana poziva, **protiv njih povede postupak po zakonu.** Oni su otišli jedan u Australiju, drugi u Argentinu a treći u Italiju. Da im je čista savjest oni ne bi bježali došli ovamo i odgovarali."

Pripominjemo, da se nalazi u Argentini Hočevar, a treći, Ante Ružić takodjer, a ne u Italiji,jer je doputovao ovamo sa talijanskim pasošem, kao talijanski državljan, rodom iz Istre, ako su naše informacije tačne.

ARGENTINA I JUGOSLAVIJA

Izjava konzula Republike Argentine g. M. Carevića

("Jugosl. Lloyd", 15/V 1930).

Zagreb, 14. maja.

Mi smo mnogo puta pisali o velikoj potrebi, da se s južnoameričkim republikama koje u našoj spoljnoj trgovini započinju da zauzimlju vidno mjesto, sklope trgovački ugovori. — Poznato nam je i to, da se već radi na tome, da se s Argentinom i Chile urede odnosi u najskorije vrijeme, što će biti takodjer i u velikom interesu naše brojne i jake emigracije u tim republikama. Medjutim su u posljednje vrijeme učestali u organu Iseljeničkih organizacija u Zagrebu veoma loši prikazi o Argetini, koje ne smatramo podesnim za učvršćivanje dobrih odnosa izmedju naše države i ove velike južnoameričke republike. Jer, ako mi želimo onemogućiti ili smanjiti našu emigraciju u Argentinu, imamo za to mnogo drugih sredstava, kojima se mogu upravne i iseljeničke vlasti da posluže, pa u tu svrhu ne trebamo u štampi iznositi kojekakove vijesti, koje mogu da pobude neraspoloženje u jednoj prekomorskoj državi, s kojom treba da živimo u prijateljstvu, jer to zahtjevaju obostrani interesi.

Povodom gore spomenutog pisanja iseljeničkog organa mi smo se obratili na ovdješnjeg konzula Republike Argentine g. M. **Carevića** s upitom, koliko ima istine na tim raznim alarmantnim vijestima i kako se njega dojimlju te vijesti.

Konzul g. M. **Carević,** koji, makar i bio Argentinac, nije zaboravio svoje jugoslavensko porijetlo i Jugoslaviju voli kao i svoju vlastitu državu, nije htio o tome mnogo da govori, ali nam je ipak dao ovu kratku izjavu:

"Na vaš upit vam mogu odgovoriti, da su prilike u Republici Argentini normalne i da nema nikakovih razloga, da se šire alarmantne vijesti kako se to nažalost ovdje čini, i ako se takove vijesti pritive dobrim odnosima, koji postoje izmedju Kraljevine Jugoslavije i Republike Argentine.

Nije mi baš ugodno davati izjave o mojoj zemlji, jer uvijek kad sam ih dao, uzelo se to, kao propaganda za emigraciju. A da to ne stoji moram konstatirati i naglasiti **da Republika Argentina nema nikakovog interesa za emigraciju Jugoslavena,** koja je u istinu izvrsna, ali je njen suviše malen broj, ako ga se usporedi sa brojem imigracije isto tako izvrsne, koja nam dolazi iz drugih Država svijeta.

Jasno je, da sve neistinite vijesti, koje se o Argentini puštaju u jugoslavensku javnost, ne mogu ostati u tajnosti i bezuvjetno moraju na jedan neugodan način impresionirati mjerodavne krugove u Republici Argentini tim više što ih objavljuje organ jedne Iseljeničke Organizacije, u kojoj ima članova, koji poznavaju prilike u njoj i koji su za vrijeme rata u njoj slobodno mogli propagirati borbu za osnutak ove države, jer ih je štitio liberalni argentinski zakon. Posljedice ovih neugodnih impresija bi mogle biti, **da se zatvori useljivanje koje potiče iz jedne države, gdje nas se neprestano diskreditira.**

Moje je mišljenje da veći dio verzija i publikacija, koje se čine protiv Republike Argentine, baziraju na apsolutnom nepoznavanju njenih prilika, jer mi je **teško vjerovati, da je po srijedi kakva tendencijozna propaganda,** koja bi mogla biti na štetu ove Države u času kad se radi o zbliženju i sklapanju dobrih odnosa u recipročnu korist.

Ako se sve ono što se dobro govori i publicira o Republici Argentini interpretira kao propaganda za iseljavanje, ponavljam opet, da **Republika Argentina ne želi da se jugoslavenski iseljenici u nju doseljuju,** nego joj je isključivi cilj širenje njezinog upoznavanja u ovoj Kraljevini, kako bi i u Jugoslaviji uživala onaj prestiž, ono poštovanje i ono uvaženje, koje uživa i u ostalim Državama svijeta".

Donoseći ovu izjavu držimo da je potrebno naglasiti, kako nije zgodno da se donose neprovjereni i loši prikazi o zemlji, koja nam ne daje nikakovog povoda za to i s kojom trebamo u interesu naše privrede da živimo u prijateljskim odnosima.

JEDNA ISPRAVKA I IZJAVA

Ovih dana mi je došao do ruku jedan pamflet što ga je prošlog aprila izdao u Sao Paolo g. Franjo Paternoster, o medjusobnim svadjama u tom našem naselju. U tome se pamfletu, na adresu konsula g. Ilića kaže: "I topili ste se od radosti kada ste i g. Lupis-Vukića uspeli za tu svrhu predobiti, i o tome čak od njega izvući pismeno uverenje, kojim se vi i Wollner neprestano hvalite, kao nekim velikim uspehom."

Želim izjaviti: da nije istina što tvrdi g. Paternoster, ni čime se navodno neprestano hvale gg. Ilić i Wollner. Mene nije nitko za ništo predobio. Kao novinara i narodnog čovjeka interesira me znati **s v e** što se medju našim narodom ovdje dogadja, rado slušam svaku stranu, ali nikome neizdavam nikakova "uverenja". Ja stvaram onda sud za **s e b e,** i u ovim žalosnim svadjama, i tolikim drugim žalosnim pojavama u životu našega naroda u Juž. Americi, ne želim udjela.

Ono što ja mislim i na čemu želim da radim, objavljeno je u mome letaku. Želio bih da to uzme na znanje svatko tko hoće da spominje moje ime.

Buenos Aires, 31. maja 1930.

I. F. Lupis-Vukić

ISTRANI U ARGENTINI

Skoro svaki broj glasila istarskih izbeglica u Jugoslaviji **"ISTRA"** (Zagreb, Boškovićeva ulica br. 20, 1 dolar na godinu) objavlja po koji dopis iz Argentine, sa celim redom imena svesnih Istrana — novih pretplatnika. Takodjer najnoviji broj, od 23. aprila objavlja ovakav dopis koji glasi:

"Cijenjeno uredništvo! Javljamo vam se i mi Istrani, koji se nalazimo u Argentini, a koji pratimo pisanje naše drage "Istre". Teško nas boli, kad čujemo što se u našoj domovini dešava.

Ovdje prolazimo prilično dobro, barem smo u slobodnoj zemlji. Naš brat Ivan Žudić pozvao nas je, da se požurimo s pretplatom pa vam šaljemo 670.— Dinara. Najlepše pozdravljamo i vas i svu braću Istrane širom svijeta:

Ivan Žudić, Jakov Šverko, Ivan Šverko (carpintero); Juro Gherbaz, Anton Višković, Ivan Ivančić, Anton Prolić, Anton Černeka, Ivan Sinčić, svi u Malaguenu, prov. Cordoba, Argentina."

POŠTANSKA ŠTEDIONICA

Kraljevine Jugoslavije

prima uloge na štednju sa 6 % kamate

ZA ULOGE JAMČI DRŽAVA

Iz Argentine, Chile, Uruguaya, Brazilije i ostalih država Južne Amerike novac se šalje pomoću bankovnih čekova.

Otidjite u sigurnu banku, koju Vam je preporučio naš Konzulat ili koji Vaš rodjak ili dobar prijatelj. U banci kupite ček, koji se plaća u Londonu, a glasi na engleske funte. No možete kupiti i ček, koji se plaća u New-Yorku, a glasi na ameriške dolare. Kod kupovanju čeka tražite, da se na njemu napiše: "Plaćanje po naredbi Poštanske Štedionice, Beograd." To se engleski piše ovako:

to the order of the Post Office Savings Bank, Belgrade.

Da ne bi ček možda putem zapao u nepozvane ruke, tražite u banci da ga prevuku dvema kosim crtama. To se engleski kaže:

crossed check.

Zabilježite kod sebe broj čeka i ime banke, koja ga plaća, pa onda ček pošaljite u preporučenom pismu na ovu adresu:

Poštanska Štedionica, Beograd, Jugoslavia, Europa.

Tražite besplatne upute!

(24-42)

GOSPODARSTVO
Periodico Eslavo
Bs. Aires, Reconquista 268

Sección SEGUNDA

PROSVETA POUKA ZABAVA

KEMIČKE ANALIZE
krvi, mokrače, izpljuvaka, želud. sokova itd. — Analize za industriju: rudače, boje, tkanine itd.
DR. GERMAN SCHWARTZ
U. T. Rivad. 4485 — Calle Pozos 170
(Rivadavia altura 1900, 2 kv. od subter. Plaza Congreso)

Prosvetno Jedinstvo

Jugoslovenski narod bio je tolika stoleća razparčan na toliko komada i toliko puta, da nije čudo, ako živi svaki pojedini Jugosloven u obzoru, koji se ne proteže niti preko cele bivše njegove domaće upravne jedinice. A nije čudo, ako iseljenik, koji je odsutan od kuće 20 ili 30 godina, nema niti pojma o novim prilikama niti o tome, što sve obuhvaća današnja, onako proširena narodna država. Strančarsko-politička rasparčanost prvih 10 godina posle oslobodjenja je bila samo logička posledica političko-upravne rasparčanosti od pred 1914. god. A politički fanatizam posledica medjusobnog nepoznavanja. Samo zbog ovoga potonjega mogao je uzkogrudni strančarski vodja ocrniti u očima svojih pristaša sve Hrvate ili sve Srbe bez razlike, jer ovi birači nisu imali ni pojma o pravim prilikama i ljudima sa "protivne" strane, a još manje o **zajedničkim** interesima **obijuh** masa u ovako politički sfanatiziranim taborima.

Ovamo dolazile su samo čisto političke novine, pune samih svadja i bezplodnih polemika. Upliv ovakovog "informiranja" o novoj našoj **vlastitoj** državi, i odviše je dobro poznat.

Sad kad su poslani strančarsko-politički ljudi u zasluženu penziju, izgleda, ko da u Jugoslaviji "nema ništa novoga". Medjutim u Jugoslaviji je bilo i pred 6. januarom 1929. više onih koji su radili i vršili svoju dužnost, nego onih koji su vikali i pljačkali, jer samo tako je bilo moguće, da je našao Kralj dovoljno jakog oslona u pozitivnim elementima, jer inače bi bili pljačkaši prodali već odavno i narod, i državu i vladara.

A sada, kad se radi u domovini na ujedinjavanju, treba da se i relaciju iseljeništva napram domovini postavi na realno tlo **upoznavanja**, što ima u domovini dobroga i pozitivnoga. Najpraktičnije sredstvo, osobito za početak, je za upoznavanje tisak.

Zbog toga ćemo nastojati te ćemo opozoriti na dobre novine u Jugoslaviji time, da ćemo objavljati iz njih poučne članke. Ovaj način biti će najbolja propaganda za nje medju iseljenicima, medju kojima treba da se propagira dobar tisak. U koliko smo izvešćeni, radi se na tome, da budu veze sa Poštanskom Štedionicom doskora uspostavljene onako praktički, da bude moguće pošiljati u domovinu i najmanje iznose u ime pretplate ili za knjige, koje će se ovako dobivati za **dinarsku** cenu, čime će biti tek omogućeno, da neće zalutati preko mora samo po koji primerak knjige, nego da se ista proširi kako treba.

A zadaće iseljeničke novine, kao je naša i u ovdašnjim prilikama, ne vidimo u tome, da piše originalnu literaturu, kao neka revija, nego u tome, da bude most izmedju čitaoca u Americi i ozbiljnog pisca u staroj domovini, time da upozna iseljenika sa radom pravog intelektualca doma.

Istra je Naša i Božja

Pod ovim naslovom doskoroće izaći knjiga o ovoj staroj jugoslovenskoj zemlji. Kad izadje, javićemo to čitaocima. Knjigu napisao je urednik "Istre", E. Radetić. Za danas objavljamo prvo poglavlje, jer nam povećanje novine dozvoljava, da smo dodali novo odelenje pod nazivom "Prosveta", koje ima služiti za to, da bude moguće nuditi čitaocima takovog štiva, s kojim će si moći proširiti opću naobrazbu.

POVIJEST STARE ISTRE

U davno — pradavno vrijeme, dok su se na mjestima, kuda se danas prostiru rodni vinogradi, lijepo izorane njive i zelene livade, širle guste, neprohodne šume — živjeli su i prastanovnici naše ubave Istre drukčijim životom. Njihova skloništa ne bijahu pitoma sela s bijelim kućicama, već brojne špilje i podzemne jame, kojima ona obiluje. U te su se špilje zaklanjali ljudi pred vremenskim nepogodoma i pred glavnim svojim neprijateljem: divljom zvjeradi, koje je takodjer bilo u Istri u velikom broju.

U tim špiljama nailazimo još i danas na ostatke prvog obitavaoca tih krajeva: na kameno orudje, ostatke ogloданih kostiju i garišta vatra, oko kojih se prije tisuća i tisuća godina grijao čovjek, čija je noga gazila onu istu zemlju, koju su kasnije oci naši u znoju svog lica preoravali i po kojoj smo se i mi kao djeca naganjali. Ti su prastanovnci Istre naše bili snažni, ogromni i jaki, što su i morali biti, ako su htjeli, da se tako rekuć goloruki suprotstave divljoj zvjeradi, koja je na njih na svakom koraku vrebala.

Novigradski biskup Tommasini spominje u svom historijsko-geografskom opisu Istre, pisanom godine 1646., da je u selu Branenci pod Motovunom iskopano tijelo jednog takvog pračovjeka. Dimenzije su njegove bile upravo nenaravno velike i dokazivale su, da je tadanji obitavalac Istre bio takova ljudeskara, da se je mirne duše mogao goloruk uhvatiti u koštac sa strašnim medvjedom, koji se je u to doba skitao po istarskim prašumama. To nam tijelo na žalost nije sačuvano, jer se je nepažnjom onih, koji ga iskapahu raspalo u prah. — Veliki istarski pjesnik Vladimir Nazor sigurno je, zamišljajuć svog Velog Jožu iz sela Branenci, imao pred očima jednoga od ovakih junaka.

Iz pričanja se Tommasinieva razabire da je nekoliko godina prije toga iskopano truplo drugog jednog giganta i u obližnjem selu Pijemontu.

U krajevima močvarnim i kraj jezera i voda, osiguravao se čovjek tako, da bi usred vode nabadao u mulj kolce i na njima si napravio skrovište nalik na ptičje gnijezdo. Zaštićen od svakog nenadanog napadaja ni od koga uznemrivan, ležao bi na lišću u svom brlogu, pokriven granjem koje bi nametao nad ležaj i odmarao se. Ostatci takovih gnijezda nadjeni su na mnogo mjesta na čepićskom jezeru.

Čovjek je u to vrijeme živio od lova. Ogromna toljaga, kamena sjekira i kameni nož, bijahu mu jedino oružje, kojom se branio od neprijatelja i tamanio zvjerad, kojom se hranio. No, što se većma duševno razvijao, to je jasnije dolazio do spoznaje, da je mnogo bolje i pametnije, da si on životinje, kojima se hrani drži stalno u pripremi, a ne da ih istom ide loviti kad ogladni, jer je sigurno ne jednom iskusio, da je lov nesiguran zanat iza kojeg može često ostati nenasićen. Na taj se način stao baviti stočarstvom, pasući i gajeći prve domaće životinje, spremajuć ih u zaklonjene torove, da mu ih divlja zvjerad ne ugrabi i rastrga. Uz svoju je stoku uredio i sebi sklonište, da bude tako uvijek u blizini i spreman, ako bi mu slučajno na blago navalio vuk ili medvjed ili možda i drug njegov čovjek iz druge špilje, koji se jamačno tada nije još držao sedme zapovijedi: ne ukradi!

Po prirodnoj je pronicavosti pronašao, da su mu povišena, nepristupačna mjesta najsigurnije zaklonište; pa bi svoj nastan redovito uredio na glavici strmog kakovog brežuljka. Oko glavice bi u okrugu naslagao ogromnu masu kamenja, preko koje je neprijatelju bilo nemoguće provaliti. Na taj se je način njegov život stao sredjivati i on bi se ustalio na jednom mjestu imajuć svoj dom i svoje ognjište, koje je bilo to ugodnije i to toplije, što ga je podigao vlastitim svojim žuljevima i u znoju svog vlastitog lica.

Ostataka takovih pračovjekovih nastamba naša je Istra prepuna. Narod ih naš nazivlje gomilama, gradinama, gradišćima, gromačama, gradecima i t. d. — Poznati istarski povjesničar, potalijančeni Ćić, Dr. Pietro Kandler nabrojio ih je nekih sedam stotina, što je znak, da je već u prahistorijskim vremenima Istra bila dosta gusto naseljena.

Na svakom iole prikladnijem brežuljku istarskom moglo bi se naći ostatke takvih nastamba. Te su gradine podignute, kako spomenusmo, na glavicama teško pristupačnih, strmih brežuljaka, u obliku kružnice. Ogromne kamene gromade u prilično širokom krugu, stvarale bi vanjski zid, unutar kojega bi noću i u slučaju opasnosti zatjerao blago i navalio na ulaz ogroman kamen. Usred tog velikog kruga sazidao bi drugi uži ne manje visok, u koji bi se zaklonio sam sa članovima obitelji, napose ženskim, nad kojima je ljubomorno bdio, da mu ih ne otme drugi čovjek.

Da su ti naši stari, poludivlji praoci, uza svu svoju primitivnost bili ipak praktični, svjedoči nam najbolje to, da su mnogo tisuća godina kasnije, nasljednici njihovi, civilizirani ljudi, gradili svoje tvrdjave upravo na tim mjestima ili u neposrednoj njihovoj blizini, jer su došli do zaključka, da su baš ti položaji najsretnije izabrani i za obranu od neprijatelja najpodesniji.

Kad se čovjek popne na koju od ovakovih gradina, ukazat će mu se pred očima niz istih ovakovih utvrda po obližnjim brežuljcima, a podje li dalje i popne se na drugi ugledat će u daljini novi red takvih gomila, što dokazuje, da je čovjek oduvijek bio društveno biće i da je već tada, čuvajući ljubomorno svoje, živio ipak u nekoj mučkoj zajednici s ostalim svojim suplemenicima.

Stariji su istraživači bili mnijenja, da te gromače nijesu bile nastambe prahistorijskog čovjeka, već da su to bile utvrdbe, koje su podigli Rimljani nakon što su u krvavom pokolju potukli Istrane, u obranu svojih vojničkih puteva, koji su svu Istru isprekrižali, a tekli su uvijek dolinama i uvalama ispod tih utvrdenih brežuljaka. Do toga su zaključka došli na temelju ostataka rimskoga oružja i novca, koje se ne rijetko unutar zidina našlo. Na stvari je bilo zapravo to, da su Rimljani, kao dobri vojnici, ubrzo uočili strategijsku važnost tih povišenih točaka i smjestili se u te već spremljene utvrde. Potanjim i savjesnim istraživanjima naišlo se na ostanke pračovjeka i primitivno njegovo oružje, što je bio najbolji dokaz, da je prije rimskog mača stražila na tim glavicama kamena sjekira. Sravnjujući osim toga rimski način gradnje utvrda sa žbukanim zidovima i naslagama ove gromade netesanog kamena ubrzo se ustanovilo, da je ove utvrde stvorijo čovjek mnogo primitivniji, ali vanredne snage. Da je pak uži unutarnji krug služio za sklonište čovjeku, a široki vanjski krug za njegovu stoku, utvrdjeno je time, što je kopanjem pronadjeno u prvom oko garišta mnogo kostiju davno prije naše ere izumrlih životinja, a u drugom debela naslaga životinjskog gjubreta.

Istra je dakle već u prahistorijsko doba bila dosta gusto naseljena, što je sasvim razumljivo, kad se uvaži, da joj je podneblje neobično blago, da je obilovala šumama prepunim najraznovrsnije divljači i izvanrednim pašnjacima, a uz obalu veoma bogata ribom. Čovjek se je dakle u njoj osjećao veoma dobro.

Prolazila su stoljeća, čovjek je svoju obranu usavršavao, sigurnije se kretao, množio se i lagano se kultivirao. Stao je obradjivati zemlju i voljeti grudu, koja ga je hranila. Srašten tako rekuć uz zemlju od koje je živio, imajući uredjen dom, prestao je klatariti se s blagom u potrazi za boljom pašom i boljim lovištima, skupljao se u zajednice i stvarao naselja. Stečena iskustva predavao je novim naraštajima i brzim koracima napredovao u kulturi, u kojoj se na nekim mjestima vinuo do vrhunca.

Čovjek, koji je u tim ponešto već kulturnijim vremenima nastavao Istru, ne zna se kojoj je grani roda ljudskoga pripadao. Bog zna otkale ga je amo zanijela sudbina, koji li ga je vjetar donio. Da li se je poludivlji onaj prastanovnik Istre tijekom stoljeća sam od sebe civilizirao ili je na njega navalio od druguda drugi koji kulturni narod i zatro ga a sam zagospodovao zemljom, nije utvrdjeno. Kojega je porijetla prvobitni, divlji još i surovi pastirski narod bio, ne zna se. Predmnijeva se, da je bio jedan od ogranaka prastarih keltskih plemena, koja su negdje oko godine 2000 prije Krista za vrijeme velikih keltskih seoba napučila i našu Istru. Broj je njihov bio znatan i oni su zaposjeli sve Alpe, velik dio Italije, Francusku, Španjolsku i Britaniju. Gdje je bila njihova kolijevka nije utvrdjeno.

Nekoliko stoljeća kasnije došao je sa istoka u Istru novi narod Tračana, Grcima srodnih, koji su već — bog bi znao u koja vremena — naselili na jednom dijelu Balkana. Istočnu obalu Jadrana, a kasnije i istočnu Istru te gorovite predjele oko Snježnika zaposjeo je drugi jedan balkanski narod — Iliri, o kojima se takodjer ne zna, kada su i odakle naselili te krajeve.

Uopće je nemoguće niti približno ustanoviti vrijeme kada se je koji narod doselo, kojim su redom te seobe tekle, tko je bio kulturniji, a tko divljiji. Znade se ipak, da su Tračani bili na prilično visokom stepenu kulture, jer su već oko 1200. godine prije Krista imali svoje pjesnike Lina i Orfeja, o kojima srodni im Grci, kažu, da su oci i njihove kulture.

O seobama tih Tračana, koji su u Istru došli po svoj prilici iz današnje Dobrudže na Crnom moru, priča nam stara grčka mitologija. To su bili stari Histri, tračko pleme sa ušća Dunava — tadašnjeg Histra, koje se je na svojim laganim ladjama uputilo uz Dunav pa Savom do današnje Ljubljane, a onda preko julijskih Alpi na Jadran. Grčka je pjesnička fantazija tu seobu zaodjela romantičnom pričom o zlatnom runu, Argonautima Jazonu i Medeji. — Prema priči pobjegla je s grčkim Argonautima, koji su tražili zlatno runo i Aetova kćerka Medeja. Stari je Aet poslao za njima veliku potjeru, koja je zaplovila uz Dunav i Savu a došav do Alpi prenesla je ladje na ledjima sve do jadranskih obala. Bjegunicu i Argonaute potjera nije stigla, a bojeći se srdžbe staroga svog kralja nije se usudila vratiti praznih ruku i tako se ustalila na obalama istarskim i osnovala grad Pulu.

Ta priča, ma kako fantastičnom izgledala sadrži u sebi jednu istinu: da se je prije toliko tisuća godina doselilo sa obala Crnoga mora tračko jedno pleme u Istru i nadjelo joj je ime svoje stare domovine, koje joj je ime ostalo do dana današnjega. Ravnajući se po grčkom pričanju ta se seoba odigrala za vladanja perzijskog kralja Darija Hidaska, odnosno za vrijeme Miltiadove vladavine u Grčkoj t. j. oko godine 500 pr. Kr. Histri su, buduć mnogo kulturniji, ubrzo zavladali keltskim starosjediocima, a kako su uz to bili izvrsni pomorci zaposjeli su glavnom obalu i trgovali ploveći morima.

Ernest Radetić

SLOVENI U SEV. AMERICI

ZAJEDNIČKI RAD ISELJENIH SLOVENA

Danas u svetu vrede samo velike, jake skupine, na gospodarskom kao i na prosvetnom i svakom drugom polju. Medju našim iseljeništvom duboko je ukorenjena svest sveslovenske uzajamnosti, pogotovo medju braćom iz Dalmacije, ove kolevke staroslavne "slovinske" kulture. Ova svest i danas nije izumrla, premda ju je delomice pokrila, pod uplivom žalostnih javnih prilika u domovini tokom prvih godina, prašina političko-stranačkog nesporazumljenja.

Godine 1918 smo bili sa osnutkom "Centralnog Odbora Narodnih Organizacija Poljskih, Češkoslovenskih i Jugoslovenskih" (koji je našao svoj krov baš u našem Centru J. N. O. za Južni Atlantik "Jadran") već blizu toga, da bi bili svi Sloveni ovde udarili temelje zajedničkom radu. Razbijanjem naše organizacije, o čijim krivcma smo morali i odviše govoriti, bila je ubijena i ova zamisao.

Ali trebaće se opet povratiti **idejno na stanovište dr. Bartolacijeve "Iskre Slavjanske Slobode" iz g. 1883**, a glede **organizacionog postupka na prve korake spomenutog "Centralnog Odbora" iz g. 1918.**

Da se ne radi o nikakovim fantazijama, svedoci su nam naOni su nam mnogo napred isto u obziru sveslovenske prosvetne uzajamnosti, kaošto na polju samopomoćne jugoslovenske uzajamnosti. O ovoj potonjoj dajemo dokaza u drugom članku. A kao dokaz one prve, navadjamo iz severoamerikanske novine "Hrvatska" u izvadku članak o veličanstvenoj manifestaciji sveslovenske prosvetne uzajamnosti na glasbenom polju, u Chikagu. "Hrvatska" javlja o tome sledeće:

* * *

VELIKA SLAVENSKA SVEČANOST

Dne 27./IV. u 8 s. u večer, održana je u La Salle hotelu u Chicaku velika Slovenska Svečanost. Oko **1000 Poljaka, Čehoslovaka, Jugoslovena, Rusa, Bugara i Amerikanaca** skupilo se da uzveliča značaj ovog historičkog dogodjaja. Svrha je ove jedinstvene svečanosti **da pokrene zajednički rad za što bolje medjusobno i društveno upoznavanje** i rad na kulturi i glazbenoj umjetnosti svih Slovena u Chicagu. Zahvaljujući neumornom radu gdje. Marije Szczepanski, supruge **Poljskog Generalnog Konzula**; gdje. Roze Smetanka, supruge **Čehoslovačkog Generalnog Konzula** i gdje. Antigone Kolombatović, supruge **Jugoslovenskog Generalnog Konzula**, naročiti je odbor nastojao sa svim svojim silama za pripremni rad Proslave, sakupi što veći broj predstavnika Poljske, Čehoslovačke i naše kolonije u Chicagu. Program je uredio i režirao **Aleksander Savine**, kompozitor i dirigent. Dvorana je bila dekorirana zastavama Amerikanca i slovenskih naroda. Momci i devojke, obučene u narodnom odijelu bile su slovenski okras velike dvorane.

Ova velika **Slovenska Proslapredvodio** g. Aleksander Savine, a na čelu koje je bio **Poljski Generalni Konzul**, Dr. Aleksandar Szczepanski, sa gospodjom praćen sa dvije devojke i dva momka u narodnom poljskom odijelu, za njima je slijedio **Čehoslovački Generalni Konzul**, Dr. Jaroslav Smetenka sa gospodjom u pratnji dva momka i dvije devojke u čehoslovačkoj narodnoj nošnji, takodjer je slijedio i naš **Jugoslovenski Generalni Konzul**, Dr. Djuro Kolombatović sa gospodjom i pratnjom od dvaju momka i dviju devojke u narodnoj jugoslovenskoj nošnji, za njima su slijedili paži u pet grupa podjeljeni: **Poljaci, Čehoslovaci, Rusi i Bugari u narodnom odelu.** Gosp. A. Savine predstavio je publici patronese ove velike slovenske svečanosti: tri gospodje supruge gore imenovanih konzula i u nekoliko reči istaknuo je njihov rad i zaslugu za uspjeh proslave, te je svakoj patronesi uručio buket cveća.

Prvi dio programa počeo je govorom Poljskog gen. konzula Dr. Aleksandra Szczepanskoga. On je u kratkom jakom govoru istakao **potrebu upoznavanja slovenskih naroda, što boljeg zbliživanja** u jednu jaku vezu, spomenuo je i **Rusiju i Ruski narod**, koji spada u slovensko kolo sa ostalim Slovenima. Slično je govorio Čehoslovački gen. konzul, Dr. Jaroslav Smetenka, za njm je istupio i naš Jugoslovenski gen. konzul, Dr. Djuro Kolomatović, koji je bio u svom govoru nešto opširniji radi velikog aplauza publike, kojim su ga par puta prekinuli u govoru.

On je naročito spomenuo i braću Bugare, da spadaju k nama ostalim Slovenima. Govornici su svojim govorima oduševili i zanijeli sve prisutne, što pokazuje koliko je jaka slovenska svest u nama.

Drugi je dio programa bio Koncert pod ličnom upravom gosp. **Aleksandra Savina.** Koncert je počeo sa Smetanovom kompozicijom "Na Obali Mora" i "Menuet" od Paderewskog, koju je gospodjica **Helen Pollenz**, amerikanska pianistica, skladno odsvirala. Zatim je mladi češki umjetnik **Oldo Jiroušek** odsvirao Dvorakov dio koncerta za čello i "Slovensku Uspavanku" od Franje Nerude, Konjovića "Pod Pendžerom", Vilhara "Cvati Ružice" i Dr. Kozine "Metuljček", jugoslovenske pjesme je interpretirao veoma briljantno naš jugoslovenski odličan tenor **Svetozar Banovec**, član Opere u Ljubljani. Na glasoviru ga je lijepo pratila g-dja **Zlatka Biankini.** Zatim je nastupio g. **Michel Wilkomirski**, čuveni poljski violinista i profesor violine na chikaškom Konservaterijumu Muzike. Nemoguće je reći koja je od njegovih tačaka bila bolje odsvirana, da li Dvorzakova Slavenska Igra, ili Rachmaninova Romanca ili pak Wienawskova Scherzo-Tarantela. G-dja **Nita Obrassova**, ruska omiljena operska pjevačica, koja je u isto doba bila član chikaške Velike Opere, a sad profesorka pjevanja na chikaškom Konzervatorijumu, je otpevala ariju iz opere "Snegurouchka" od Rimski Korsakova i od Rachmaninova "Ne vjeruj". Koncert se završio sa tri pesme: "Molitva", "Gdje si Dušo" i "Ptičja Pjesma" od Aleksandra Savina, a pjevala gospodja Obrassova sa solo violinom, čellom i glasovirem koji su svirali Wilkomirski, Jirousek i Savine. Savinova je vještina u kompoziciji i dirigovanju priznata u svetu da je on jedan od najvećih.

Publika je imala prilike da čuje slovenske kompozicije, komponovane od slovenskih majstora a izvedene od odličnih umjetnika slovenskih u Chicagu.

Treći dio programa bio je "Igranka", za vrijeme koje je **"Slovak Educational Club"** veoma interesantno odigrao Češku Besedu. Grupa je prestavljala jednu divnu čehoslovačku sliku. **"Polish Literary & Dramatic Circle of America"** vitko je, otmeno i bzarno odigrao **Poljsku Mazurku** a zatim se je treslo **narodno kolo** skladno i veselo odigrano od **jugoslovenske** omladine. **Bugarska se računica** odigrala u stilu njihovog živog temperamenta od **bugarskih** studenata i studentkinja sa Čikaškog Univerziteta.

Ova divna zamisao, da se **Slovenski narodi što više upoznavaju i duhovno ujedinjuju zaslužuje svaku pohvalu.** Ovakova potreba osjeća se **ovde u Americi** još više, da se slovenski narodi **zajednički prikažu** i predstave sa svojom kulturom, umjetnošću i glazbom pred stranim svijetom.

PODIZANJE SPOMENIKA KRALJU TOMISLAVU

Na glavnoj skupštini Društva za podizanje spomenika kralju Tomislavu, kojoj je predsedao g. dr. Dečak, bio je pored tajničkog izveštaja podnešen i blagajnički izveštaj. Iz njega se razabire, da je društvo u prošloj godini imalo prihod od Din 287,515 i da ima ukupnu gotovinu od Din 566,468, dok cela imovina iznaša 769,403. dinara. Izveštaj blagajnika g. Stilinovića, kao i saopćenje nadzornog odbora u redu, glavna je skupština primila na znanje. Upravni odbor za podizanje spomenika kralju Tomislavu poslao je predstavku Nj. Vel. Kralja sa zamolbom, da bi odredio, da se odboru dade za levanje ovog spomenika iz državnih livnica stanovita količina bronze. Odbor je u toj predstavci na Nj. Vel. Kralja molbu motivisao medju ostalim i tim da je **kralj Tomislav pred hiljadu godina bio onaj kralj koji je tada ujedinio Hrvate i Srbe**, pa je prema tome bio **jedan od prvih kraljeva, koji je udario temelje jugoslovenskoj nacionalnoj misli.** Kako je odbor primio na ovu svoju molbu povoljno rešenje tim, što je dobio **5000 kg topovske bronce**, koja je već stigla iz Kragujevca to je na javnoj skupštini zaključeno jedno glasno, da se Nj. Vel. Kralju odašalje pismena zahvala za taj kraljevski dar.

Mi ponovo umoljavamo svoje čitaoce, kaošto smo to već učinili: javite Istranima, koje poznate, naslov njihovog glasila **"ISTRA"**, da se pretplate. Jedan dólar, to jest recimo skupa sa poštarinom, **niti 3 peće, za celu** godinu, za jednu ovako dobro uredjivanu domaću novinu zbilja nije mnogo. Ako se svi pretplate, a sposobni počnu **dopisivati**, zajedničkim silama pripomoći će, da će se **"ISTRA"** proširiti iz glasila istarskih izbeglica u Jugoslaviji u opće glasilo **svih iseljenika** Istrana takodjer iz Prekomorja.

CLINICA MEDICA
Dr. N. V. MILOSLAVIĆ I Dr. C. J. MANZONI
Lečnici Bolnica "I. de Alvear" i "Rawson"
Osobito za:
Unutarnje bolesti uopće. Napose bolesti mokraćih organa i spolne bolesti.
Obadva govore našim jezikom. — Za naše radnike popust i na obroke.
Otvoreno od 5 do 7 (17—19) sati; nedeljom od 9—11.
BOKA — NECOCHEA 1226

KIRURG: Dr. Ladislav P. BULJEVICH, od 3—7 s. pop.
ZUBARI: Dr. Stjepan BULJEVICH
Dr. Vladimir BULJEVICH
Dr. Uroš BULJEVICH
Od 9 s. dopoldne do 9 s. na večer
Telef. 23 - B. Orden - 0279 — Ulica Bdo. Irigoyen 1404

AGUA CALIENTE EN LA CAMPAÑA
EL PROBLEMA ESTA RESUELTO
con el uso de estos aparatos de fabricación inglesa. Eliminan las obstrucciones que producen en las fuentes proveedoras de agua caliente en la campaña. **No necesitan cañerías de conexión. Son facilmente desarmables para su limpieza interior. Queman cualquier clase de combustible sólido.**
Sr. DOMPE y Cía. — Sarmiento 1327 — Buenos Aires.
Con referencia a su aviso en "Gospodarstvo", Reconquista 268, les ruego los precios y detalles de "estufa para agua caliente en la campaña":
Nombre y apellido.....
Dirección.....
Su precio es conveniente.

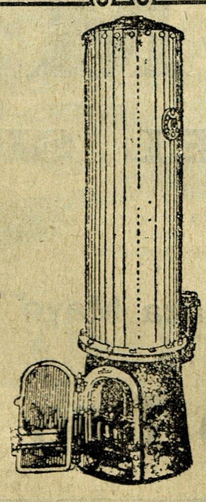

Imprenta "GUADALUPE"
MANSILLA 3865 **U. T. 71 Palermo 6066**
(Palermo, tranvías 31, 61, 87, etc.)
JUGOSLOVENSKO ODELENJE
sa jugoslovenskim personalom i slovima
Preuzima sve tiskarske radnje na jugoslovenskim jezicima (hrvatski i slovenački).

Crnogorska Banka
CETINJE - JUGOSLAVIJA
(Banco de Montenegro - Cetiñe - Yugoslavia)
CRNOGORSKA BANKA, važi kao najsigurniji i najpredusretljiviji zavod u Crnoj Gori za ulaganje ustedjevine na priplod i vršenje sviju doznaka, bilo u Dinarima, Dolarima ili ma u kojoj moneti.
CRNOGORSKA BANKA uživa nepodijeljeno povjerenje kako kod ulagača tako i kod domaćih i svjetskih novčanih zavoda. Ulozi na štednju neprekidno rastu i već prelaze
ČETRNAEST MILIONA
Našim iseljenicima plaća najveću kamatu, od 7-10 % godišnje, prema visini i trajanju uloga.
Za sve Vaše potrebe obraćajte se Crnogorskoj Banci sa puno povjerenja; ona će Vam odmah i najpripravnije dati sva tražena obavještenja.
CRNOGORSKA BANKA OSNOVANA JE 1906 GODINE
Uplaćeni kapital 4,000.000.— Rezerve 2,000.000.—
Godišnji promet dvije milijarde Dinara.
FILIJALE I ZASTUPNIŠTVA:
Andrijevca, Berane, Vir Pazar, Kolašin, Nikšic, Nejguši, Podgorica, Stari Bar, Rijeka Crnojevica i Ulcinj.
Adresa za depese: BANKA, CETINJE (Jugoslavia)

Josip Johović Pittsburgh, Pa.

KAJ SEM VIDEL V RUSIJI

Potovanje v Rusijo in dogodki v boljševiški komuni.

(Nadaljevanje)

(Konec.)

Prijateljske besede konzula so me osrčile in vprašal sem ga, če bi mogel on pomagati, da se vrne v Ameriko Marko Petrovič, ki je ostal v oni komuni s svojo družino in živi v bedi. Rekel je, da stori vse, kar more, toda Petrovič mora osebno priti k njemu. Nadalje sem ga prosil za Kuharja, Lučiča, Nekiča in Franka, ki niso ameriški državljani, a bili so vsi v Ameriki. Da li bi jim mogel on dati vize, da pojdejo z nami in da jim ne bo treba dolgo čakati?

"Naj pridejo jutri k meni pa jim damo potnice in vize," je dejal konzul.

Medtem je prišel za nami v Rigo tudi Stepan Poljak in z drugimi vred je šel naslednji dan h konzulu in vsi smo dobili potne liste. Kdo je bil srečnejši od nas?

Dne 1. avgusta, ko smo še čakali v Rigi, je prišla iz Amerike nova grupa delavcev, ki so potovali v Rusijo. Ko smo to izvedeli, smo šli brž na kolodvor in jih svarili, naj ne gredo v Rusijo, kajti mi se baš od tam vračamo.

Niso nam verjeli. Prezirljivo so nas gledali — kakor bi bili tudi mi storili, če bi nas bil kdo odvračal pred našo bridko iskušnjo. Saj so nam v Memelu nekateri govorili, da se bomo kesali, ker gremo v Rusijo, ali kaj smo se mi takrat zmenili. Danes je gotovo oni skupini žal, da nas ni poslušala!

Ko smo torej imeli potnice, se veselo podamo na pot in 10. avgusta se odpeljemo z vlakom v Memel, od tam pa drugi dan s parnikom v Havre. Na parniku nam je bilo udobno in razgovarjali smo se, kaj nam je storiti, kadar se vrnemo v Ameriko. Jaz sem rekel, da je treba povedati vso resnico v javnosti, da se bodo naši ljudje v bodoče čuvali takih grenkih izkušenj, kakršne smo mi imeli. Toda Josipu Kuharju ni bilo to prav.

"Mojega imena ne smeš omeniti, če boš kaj pisal v časopise," je rekel.

"Jaz obelodanim vsa imena pa i tvoje. Naj se izve resnica."

"Prepovem ti omenjati moje ime," je vztrajal.

"Ti kar prepoveduj, jaz pa bom pisal resnico. To mi je v zahvalo, ker sem zate prosil konzula, da sedaj lahko potuješ z nami v Ameriko, kajne?"

Kasneje je Albert Lučič tudi "prepovedoval" omeniti njega, če bom pisal v liste. Odgovoril sem mu, da mi ne more nihče zabraniti, da ne bi razkrinkal lažnikov pri "Radniku", ki prav tako izkoriščajo naše delavce v Ameriki kakor so komunisti v Rusiji izkoristili nas. Oni seveda nočejo priznati, da lažejo, toda jaz navedem dokaze — najboljši dokaz pa je to, da mi danes bežimo iz Rusije in iz komune in vi bežite z nami vred!

"Mojega imena ne smeš imenovati," se protivi Lučič.

"Kaj mi moreš?"

"Kako boš dokazal, da sem jaz bil v Rusiji?" — — —

"A kako boš ti dokazal, da nisi bil, ko pa so dokazi pri ameriškem konzulu in v naseljeniškem uradu"

Stepan Poljak pa pravi:

"Alaj ste mi čudni vi ljudje! I sam predsednik Združenih držav ima vsak čas ime v listih, pa zakaj ne bi smel svet znati, da ste vi bili v Rusiji?"

Ves ostali pot je omenjena dvojica poskušala, da me zastraši in odvrne od mojega namena, da vse opišem, toda jaz sem ostal odločen. Zato smo se poslej pisano gledali. To mi je bilo v zahvalo, ker sem pri konzulu govoril za nju, da so se lahko vrnili z nami v Ameriko.

Pa naj jim bo! Ako bi bilo res tako lepo in dobro v Rusiji, kakor bi oni radi s svojim molkom in zatajevnjem prikazali, zakaj so zbežali od tam? Zakaj niso ostali v komuni? To je dokaz, ki ga ne morejo ovreči! —

Ker smo dospeli v Havre en dan prekasno za naš parnik, ki je odplul v Ameriko, smo morali čakati šest dni na drugi parnik za New York. Dne 17. avgusta je prišel parnik "Paris" v Havre. Na njem je bil isti uradnik, ki mi je na potu v Rusijo vzel moj ameriški potni list in ga oddal sovjetskemu konzulu v Havru. Takoj sem ga na to opozoril in mu povedal, koliko sitnosti sem imel radi tega. No, Josip Kuhar, da mi ponagaja, je začel zagovarjati uradnika in Rusijo. Rečem mu, naj molči, kajti če mu je toliko do boljševikov mu lahko Amerika še zapre vrata in ga pošlje nazaj v Rusijo.

Tedaj je Kuhar besen skočil proti meni, kakor da me hoče napasti s pestjo. Veliko je večji in močnejši od mene. Nato je posegla vmes njegova žena in ga pošteno oštela:

"A što braniš tu nesretnu zemlju iz koje bežiš? Iz ropstva ideš u slobodu, a još ropstvo zagovaraš?..."

Potem ni več govoril z mano. Dan poprej, ko smo šli na parnik, je bil Kuhar poklican pred ameriškega konzula. Kaj se je tam z njim godilo, ne vem, niti ni nikomur povedal, slišal pa sem kasneje, da so mene obdolžili, da sem ga jaz prijavil konzulu. Vsi oni, ki niso bili ameriški državljani, so si morali dati cepit koze pred odhodom, a meni tega ni bilo treba, zato se jim je čudno zdelo — in bil sem jaz kriv. Smešno je to, toda moja vest je lahka. Nikomur nisem zinil besedice. Ako bi, ne bi se bal povedati.

Dne 22. avgusta smo krenili z ladjo v New York. Na parniku smo našli več Hrvatov iz starega kraja, ki so se čudili, ko sem jim pripovedoval, kaj sem videl in doživel v Rusiji. Oni steward, ki mi je na potu v Rusijo odvzel potnico, je bil sedaj zelo prijazen. Dal mi je boljšo kabino in pri mizi je redno vpraševal, če želim še kaj sadja ali mleka za deco. Vrgel sem mu namreč v obraz, da je bil on kriv, da sem ostal brez potnega lista in da bi ga lahko obtožil. Morda se je bal, zato je bil tako postrežljiv.

V New Yorku so nas državljane takoj pustili dalje s parnika, dočim so drugi morali ostati čez noč na parniku in drugi dan so morali iti skozi naseljeniški urad. Jaz sem odšel z družino v hotel, takoj drugo jutro sem pa šel v agenturo, kjer sem plačal $500 članarine za komuno "Krasnoje Znamje". Zahteval bom moj denar nazaj, sem sklenil.

Ko pridem tja in povem agentu Finkelbergu, kaj hočem, mi odgovori, da denarja ne da.

"Ti si bil v Rusiji, zakaj nisi tam ostal?"

"A i ti si bil," rečem jaz njemu, "pa veš, da človeku iz Amerike ni mogoče tam živeti. Zato si tudi ti tukaj. Daj novce, pa smo gotovi!"

"Ako boš molčal o vsem, kar si tam videl in če dobiš drugega človeka na svoje mesto v komuni, ti dam denar," mi pravi Finkelberg.

"Ništa, ništa, ni ne bomo molčali niti čakali, da se kdo drugi ujame v tvojo mišnico! Daj odmah novce, ali pa te zatožim!"

On noče dati, jezi se in grozi, da me vrže na cesto.

"Ne grozi nič, kaj ne vidiš, da da sem jezen? Daj mi moje novce!"

Finkelberg noče nič več čuti o tem. Dobro. Odidem in korakam na prvo policijsko postajo in povem, kako in kaj. Tam sem šel sem v Rusijo zato, ker sem dobil nasvet, naj se obrnem na distriktnega pravdnika. Grem k njemu in zopet razložim. Pravdnik mi naroči, da se vrnem drugi dan ob enajstih. Medtem sem poslal ženo in otroke naprej v Pittsburgh, da ne trošimo preveč v hotelu, jaz pa ostanem v New Yorku toliko časa, da se reši tudi ta zadnja ruska in komunistična zagonetka.

Prišli so še drugi iz naše grupe in ko so slišali, da zahtevam denar nazaj, so še oni posetili Finkelberga in vsi zahtevali: "Daj novce!" Bilo je neki zelo vroče Finkelbergu. Drugega dne sem ga našel v uradu distriktnega pravdnika. Zvijal se je na vse načine in kazal naše podpise na aplikacijah, toda nič ni pomagalo. Končno nam je ponudil $300 vsakemu v gotovini in $200 v nemjici, ki se izplača v treh mesecih Odbili smo tudi to. Vse v gotovem denarju in takoj! Drugi dan nam je Finkelberg izplačal ves denar v gotovini.

Ko smo zadnji dan čakali v njegoi pisarni na denar, je prišla tjakaj neka Rusinja, da gre v komuno. Prijazno ji povemo, da je najboljše, da ostane v Ameriki, ali ona je rekla, da rajši gara v Rusiji ob kruhu in vodi, kakor da bi še ostala v blatnem New Yorku. Ej, pa dobro! Če tako misli in hoče, naj gre ženska!

Albert Lučič je oštel Finkelberga, da nas je upropastil, ker sedaj nimamo denarja ne pohištva in moramo znova začeti tam, kjer smo bili, ko smo prvič prišli v Ameriko. Lučič je najhujše napadal Finkelberga, kasneje pa, ko je dobil denar — mu je stiskal roko in se razgovarjal z njim kakor z naboljšim prijateljem. Kuhar me je pa obdolžil, da sem jaz "ovadil ameriškemu konzulu v Havru".

"Zakaj mi nisi tega prej povedal, pa mu ne bi bil dal novcev nazaj." je rekel agent Kuharju.

Ne bi bil dal! Finkelberg ne bi bil dal nikomur centa nazaj, ako ga ne bi bil na mojo obtožbo distrikni pravdnik stisnil za vrat. Kuhar in Lučič pa, ki tako ljubita tega agenta, zakaj mu nista pustila vsak $500, naj jih ima? To omenjam radi tega, da se ve, kakega kalibra so ti ljudje, ki so zapustili komuno in boljševiški raj in zahtevali svoj denar nazaj — obenem pa zagovarjajo one, ki so jih upropastili.

* * *

Tako se je moje potovanje v Rusijo in komuno "Krasnoje Znamje" završilo s povratkom v Pittsburgh. V vsem skupaj me ta šola stane $4.200. Kakor sem že v začetku mojega spisa rekel, šel sem v Rusijo zato, ker sem verjel lažem v komunističnem "Radniku", zato pa sem vse to opisal in objavil kot svarilo čitateljem, da se naj čuvajo lažnjivih komunističnih pridigarjev.

Naj omenim še to, da je oni in isti Marko Lukin, kateri je poslal dopis "Radniku" glede tiste komune, dal meni pri mojem odhodu iz komune pismo, v katerem navaja vse podatke o sebi in obenem me je prosil, naj mu skušam dobiti od ameriških oblasti dovoljenje, da se bi mogel tudi on vrniti v Ameriko. No, o tem bom še posebej pisal, kakor tudi o nekaterih drugih stvareh, ki našemu narodu prikažejo komuniste v pravi sliki, da jih bodo vsi poznali, zlasti pa bratje v naših zajednicah, v katerih se komunisti najbolj trudijo, da ugrabijo te organizacije v svoje roke in da bi potem oni delili članom pravico tako — kakor se deli v Rusiji v komunah.

Prosvetni oddelek

V želji, da neprestano poboljšujemo naše iseljeniško glasilo, smo dodali 2. oddelek, ki bo posvečen v smislu našega programa "gospodarstvo z materijalnimi, zdravstvenimi in duševnimi silami" prosveti in poduku. Ena stran bo za Slovence.

Naša slovenska naselbina je še mlada. Ali tekom teh par let je že del onih, ki so prišli med prvimi, premagal najhujše začetne težave, množi se počasi že število onih, ki so si prihranili nekaj pesov. A izmed teh se že pojavljajo tisti, ki bi želeli napredovati — po dobi vztrajnega varčevanja z vsakdanjim delom priborjenih grošev — s **samostalnim** delom.

Ali takoj so se pojavili tudi slučaji, da je bilo par takih še neizkušenih "podjetnikov" temeljiti opeharjenih; a drugi, ki so začeli, niso mogli ali znali naprej. Taki slučaji nam dokazujejo, da za samostojno delo še ne zadostuje sama po sebi sicer dobra lastnost varčevanja, temveč zahteva podjetje razven denarja še mnogo drugega znanja, o katerem večinoma niti ne sanja tisti, ki je delal doslej za drugega, to je pod **tujim vodstvom.**

Za vspeh na tem polju je treba dveh skupin znanja: strokovnega, recimo osebnega, in poleg tega splošnega. Splošno znanje nam pomaga do širšega obzorja, da se moremo boljše znajti v razmerah, ki pred niso bile v zvezi z našim delom, dokler smo delali kot delavci ali uslužbenci drugega, ter nam jih tedaj ni bilo treba vpoštevati.

Splošna izobrazba sama po sebi nam ne donese denarja naravnost. Ali pomaga nam posredno, ker nas vadi in uči **pravilno misliti.** A dandanes za vspeh v življenju niso dosti samo **pridne roke.** Danes delu pridnih rok daje pravo vrednost šele **pametna glava,** in **čvrsta volja.** Marsikateri delavec si je že mislil: kako to, da jaz, ki se mučim 8 ur s krampom in lopato, zaslužm borih 5 pesov, a inženir ali višji uradnik hodi gledat na stavbo lepo oblečen in s cigareto v ustih, ter petkrat boljšo plačo. To je enostavno zato, ker ti delaš samo z rokami, a oni drugi pa z glavo. Če ga podjetnik plačuje boljše kot tebe, ne dela tega iz ljubezni, temveč ker je njegovo delo več vredno. Tudi podjetnik ne more dajati daril, ker tudi njemu, kar plačajo, plačajo le za to, kar zna vstvariti, proizvajati. A v tem je ena zelo dobra stran "amerike", da plača znanje, a ne spričalo. Zato ima tukaj izobražen in sposoben delavec mnogo več izgledov za napredek, ker ga ne vprašajo toliko po spričalih, kot po sposobnostih.

Družabna naloga resnega časopisa je, da svoje čitatelje vzgaja. Seve časopis sam more opraviti samo eno stran naloge: da **daje** čitatelju **snov.** Čitateljeva naloga je, da snov **prebavi** in da potem, ko pride prilika, naučeno na primeren način **porabi.**

ZEMLJA

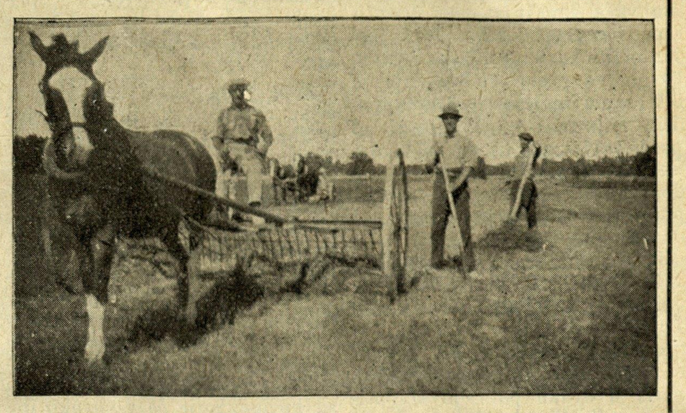

PRVI SLOVENSKI NASELJENCI V SLOVENSKI NASELBINI "LA LLAVE" PRI OBDELOVANJU ZEMLJE.

(16-39)

TAKOJ

morete začeti obdelovati svojo zemljo, **V NASTAJAJOČI SLOVENSKI NASELBINI** če imate **DRUŽINO** — čim več otrok, tem boljše!

Po natančnejše podatke obrnite se na dolnji naslov.

Izpolnite spodnji kupon in ga nam pošljite:

BANCO FRANCES y RIO LA PLATA,
Sección «La Llave», Buenos Aires, Reconquista 165 - 199

Z ozirom na vaš oglas v «Gospodarstvu» mi pošljite pogoje za nakup zemlje v «La Llave».

Ime in priimek: .....

Mesto in ulica .....

(ali zadnja posta) .....

.....

BANCO GERMANICO DE LA AMERICA DEL SUD. Frente a la Av. L. Alem, con la entrada a la Sección Eslava. Ulaz v Jugoslovensko Odelenje.

Prva Hrvatska Štedionica

Ljubljana - Zagreb - Beograd

isplaćuje najbrže i najtačnije novac, koji vam doznači po vašem nalogu na koji god naslov u domovini

NAŠE JUGOSLOVENSKO ODELENJE ZA Slovence, Hrvate, Srbe i Bugare

NOVČANE DOZNAKE
PISMENO
ČEKOM ILI
BRZOJAVNO
TOČNO, BRZO I JEFTINO

BEZPLATNO POŠILJANJE
POŠTE
ZA VAMA NA VAŠ NAJNOVIJI NASLOV

4 % ZA VAŠE ULOGE !

Prekomorske prevoznice
(šifkarte)
iz Europe
Pozivne prevoznice (llamada)
za Ameriku

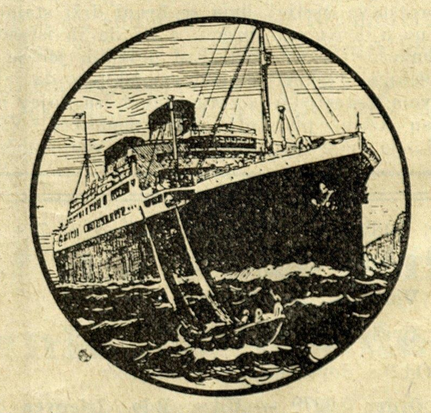

- - Dopisujeno s Vama na vašem jeziku - -

BANCO GERMANICO

DE LA AMERICA DEL SUD

Av. LEANDRO N. ALEM 150 BUENOS AIRES

Jedna kvadra i po od Plaza Mayo

UREDOVNI SATOVI od 8 i ½ ujutro do 7 na večer, i SUBOTOM